

הומו סאקר הכוח הריבוני והחיים החשובים*

מאת
ג'ורג'ו אגמבן

- א. פרדוקס הריבונות
- ב. הפוליטיזציה של החיים
- ג. זכויות האדם והבירוקרטיקה
- ד. הפוליטיזציה של המוות
- ה. המחנה כ"נומוס" של המודרני
- ו. סף

א. פרדוקס הריבונות

א.1. פרדוקס הריבונות קובע: "הריבון נמצא מחוץ לסדר המשפטי ובתוכו בוֹ-זמנית". אם הסדר המשפטי מכיר באמת ובתמים בסמכותו של הריבון להכריז על מצב היוצא-מן הכלל ולהשעות בדרך זו את תוקפו של הסדר המשפטי, אוי "הריבון ניצב מחוץ לסדר המשפטי, ואף-על-פי-כן משתייך אליו, מכיוון שההכרעה לגבי השעיית החוקה *in toto* תלויה בו".¹ ציון המילים "בוֹ-זמנית" אינו קל-ערך: הריבון, בהיותו בעל הסמכות החוקית להשעות את תוקפו של החוק, מציב עצמו באופן חוקי מחוץ לחוק. מכאן שניתן לבסו את הפרדוקס גם באופן הבא: "החוק הינו מחוץ לעצמו", או "אני, הריבון, אשר הנני מחוץ לחוק, מכריז שאין דבר שהינו מחוץ לחוק".

ראוי להרהר בסופולוגיה המרומזת של הפרדוקס, מכיוון שרק כאשר מבנה זה יובן, יובהר באיזה אופן הריבונות תותמת את גבולו (במובן הכפול של סוף וראשית) של הסדר המשפטי. שמיט (Schmitt) מציג מבנה זה כמבנה של הוצאה מן הכלל (*Ausnahme*):

היוצא-מן-הכלל הוא זה שלא ניתן להכילו. הוא אינו ניתן לקודיפיקציה, אולם חושף בו

* תרגום מאיטלקית: נמרוד אביעד ומוניקה פולק. התרגום שלפניכם הינו של חלקים נבחרים מתוך ספרו של ג' אגמבן *Homo Sacer*. הפרקים המופיעים בתרגום אינם יוצרים רצף אחיד במקור.

1 C. Schmitt *Politische Theologie, Vier Kapitel zur Lehre von der Souveränität* (Munich-Leipzig, 1922) 13

משאבים ולגיטימציה כדי לקיים מונופול על ההכרעה בעניין היוצא מן הכלל, לשמר ככל שניתן את רציפותה ואחדותה, ואילו הפוליטי הוא התחום שבו ההכרעה על היוצא מן הכלל עומדת שוב ושוב למבחן, וגורמים שונים מתחרים על הסמכות לקבוע אותה. הפוליטי הוא תחום של ריבוי, שברים ופיצולים, יחסיות, משאים-ומתנים, ויכוח ותחרות; השלטון הוא יומרה לאחדות ולרציפות, תביעה למוחלטות ומוכנות קבועה להפוך כל מחלוקת למאבק וכל סכסוך למלחמה. הריבונות שאגמבן מנתח את הלוגיקה שלה היא פנטזיה של שלטון המבקש להשתלט על הפוליטי, ואילו הפוליטי, שמבצבץ מן השיה ההומניטרי של אורבינסקי, הוא זירה שבה השלטון נאלץ שוב ושוב לפגוש בממשי.

ריבונות היא תבנית מדומיינת שהשלטון מתאמץ להנחיל בתודעות הנשלטים באמצעות זיקתו הישירה לגופם, באמצעות האלימות שהוא מפעיל או מוכן להפעיל בכל רגע. מאחורי אלימות זו, האלימות המוצגת כאן ועכשיו וזו המאיימת להגיע בכל רגע – כך מבקש השלטון לגרום לנשלטים להתאמץ – מצוי השלטון הריבוני, שהמונופול על האלימות – מונופול על הפעלת האלימות לפי הכללים הידועים ועל ההשתלחיות היוצאות מן הכלל שלה – מסורה בידיו. אבל האמת היא שאלימות השלטון היא תמיד סימולציה של אלימות נוספת מטעם השלטון ושל השלטון כבעל מונופול על האלימות. השלטון הריבוני הוא פוטנציאל של כוח לגיטימי שאמור לאכוף את החוק ושל אלימות שאמורה להשעות אותו. פוטנציאל זה מתקיים תמיד כעודפות של מה שאינו מופיע בהצגת הראווה של האלימות, ועודפות זו היא תנאי – בשביל השלטון כמו בשביל הנתינים – המאפשר להעניק מובן לסיטואציה האלימה. העודפות הזאת אינה קיימת מחוץ להצגת האלימות, מחוץ לאלימות כמגע קונקרטי עם פני השטח של גופים מיוסרים, מוסקים, בקרעים לגזרים; העודפות היא תוצאה של התנגדה הזאת. בדיוק משום כך חשוב כל-כך דגם האלימות שבנימין מכנה אלוהית: אלימות זו היא הופעה של הצדק עצמו, מפני שמה שמופיע בה מופיע ללא שיוך, לא נותרת בה עודפות, המעידה על הפוטנציאליות של החוק או של השלטון הריבוני, עודפות המקפלת בתוכה את אי-הצדק האימננטי של שלטון פוליטי לפי בנימין. באלימות האלוהית נוסח בנימין, ההשבון מיושב במקום, בהבזק אחד, עד כדי כך שהשבון עצמו נעלם עם החיים הנכחדים "ללא שפיקות דמים". נותרים רק הכפרה וצדק המושב על כנו.⁶⁶ הפיגורה של האלימות האלוהית היא תלום על מציאות ללא הדמיה. באמצעות האלימות האלוהית אפשר להבין טוב יותר את מאפייני האלימות המשפטית-הפוליטית. אבל אם השלטון נתון תמיד כסימולציה של שלטון ואין ריבונות אלא הדמיה של אחדות, של כיגון עצמי, של טרנסצנדנטיות-אימננטית, או המעשה המוסרי אינו ציפייה בטלה לביאת המשיח, אלא השתתפות במשחק על דרך האי-השתתפות. גם הנתין, כל נתין, כיחיד ריבוני, יכול להיות בפנים ובחוץ, להתחיל מתי להשתות את השתתפותו, מתי לציית לשלטון, מתי להתנגד לו במובנהו שלו ומתי להתעלם ממנו לגמרי, לשחק במגרש אחר.

ואת זה בדיוק ההומניטריזם הרדיקלי מציע כשהוא מבקש להציג את עצמו כ"אתיקה של סירוב".

הניגוד של ויקו בין החוק הפורטוגזי (*ius thelicum*) לבין הוצאה-מזכבל מבטא הישג את בעצמו ויחידות של הוצאה-מזכבל. באשר למשפט, הוצאה-מזכבל מגלים יסוד התורה המשפטית הפורטוגזי באמצעות השוואה. הוצאה-מזכבל הוא למשפט הפורטוגזי מה שהיא-לוגיה הנוגזת היא לוגיה הפורטוגזית. בעוד האחרונה מייחסת (*preludic*) ומאשרת תכונות מוגדרות של האלגוריתם, הניגזת מייחסת (או המוסטית) בעצמה שימוש במבנה התחבירי של "לא זאת... ואף לא זאת...", שגלגל נוספה ייחוס של איכויות בלשון באופן כללי כי מבנה זה אינו מתקיים מתוך לוגיקה, רק מתוך שהאלגוריתם הונהג בראש באופן נגזש ככיוון התחבירי מבוזבז בלב ייחוס איכות אפשרי. היה ביכולתה ליהנות בעצמה לנושא ייחוס. ובדרך תחיש, רק בשל הצורך שתוקפו של המשפט הפורטוגזי מושגת במסגרת הוצאה-מזכבל יש ביכולתו של המשפט הפורטוגזי לתגדיר את המקרה הרגיל כתחום התקפות שלו עצמו.

א.2. הוצאה-מזכבל הינו סוג של חרוקה. מה שטורחון מן החרומה תכלית הוא מקרה פרטי. אולם לשם אפיין מדויק של הוצאה-מזכבל יש להזכיר כי עוברת החרומה אינה מותרת אותו בשום אופן נטול קשור לנומנה; להיפך, קשור של המותרת אל החרומה משמרת בצורה של השוואה החרומה מחרמה מחרמה על הוצאה-מזכבל בתפסות חלומה עליו, בניגוד למנה. מצב הוצאה-מזכבל אינו, לפיכך, תהווה ובוהו הקודם לסדר, כי אם התוצאה של השוואה. במובן זה הוצאה-מזכבל היא לאמתו של דבר, על-פי שורשי האטימולוגיה, נלקח החמצה (*ex-capere*) ולא מותרת גרידא.

רבים נהנו את דעתם על כך שחסר המשפטי-תפולטי הוא בעל מבנה המכיל ומדיר בו-זמנית. כך היה דלו (Deleuze) יכול לכתוב כי "הריבנות אינה שולטת אלא על מה שהיא מסוגלת להפעיל"⁴. כמו-כן, באשר ל"כלאה הגרוליה" (*grand engferment*) שפוק (Foucault) מתאר בספרו תולדות השגעון בעידן הרומנטי, בלנשו (Blanchot) דיבר על נסיונה של החברה "לכלוא את החרבנות" (*enferrer le dehors*). זוהי אומה, לתבונתו ב"פנימיות של ציפייה או של יוצא-מזכבל". בהתייחסה מול חריגה, המערכת מפגימה באמצעות איסור את החרג לה, ובדרך זו "מגדירה עצמה כחריגות לצעמה"⁵. הוצאה-מזכבל המגדיר את המבנה של הריבנות הוא, יחד עם זאת, מורכב עוד יותר. במקרה זה החריג אינו נהפך למוכל רק באמצעות הוא, יחד עם זאת, מורכב עוד יותר. השוואה תוקפת של חסר-המכלל אינו גורע עצמו מן המכלל, כי אם תכלל, בהשפעת עצמו נושא אותו. הוצאה-מזכבל אינו גורע עצמו מן המכלל, כי אם תכלל, בהשפעת עצמו מעניין מקום ליוצא-מזכבל, ורק בדרך זו מתגבש ככלל בשומרו על יחס עם הוצאה-מזכבל. "כוח" הייחודי של החוק מורכב מיכולתו זו לשמר עצמו ביחס אל החוק. אנו מבינים צורה קיצונית זו של יחס, המכיל דבר-מה רק באמצעות החרקות, יחס של יוצא-מזכבל.

המצב, הנוצר במהלך הוצאה מן המכלל הינו ייחודי בשל העובדה כי לא ניתן לתגדיר כמצב עוברת ואף לא כמצב משפטי, אלא כמובן סף פורדוקסלי של אי-היבנות בין שני

4 G. Deleuze *Mille Plateaux* (Paris, 1980) 445
 5 M. Blanchot *L'embréion Infini* (Paris, 1969) 292

המנייה בהחלטות מוחלטות יסוד משפטי פורמלי; ההכרעה בטוהרה המוחלטת. הוצאה-מזכבל מופיע בצורתו המוחלטת כאשר עוסקים בעצרת מצב בו גורומות משפטיות יש תוקף. כל גורמה כללית מורית מסגרת חיים וימיומית שלגבה היא יכולה לחול עוברות ואשר נתונה לתסודות. הגורמה זקוקה למרחב הומוגני. סדריות עוברתית זו אינה אך "קיום הגנה חריגות" שהמשפט יכול להתחלם מבנו; היא שייכת לתקופה האלמנטרית של הגורמה. אין גורמה חריגות לחלוקה על התנהגותו. יש לכוון דאשית סודי לשם הקניית משמעות לסדר המשפטי. יש ליצור מצב מוסרי, והריבון הוא זה שמכריע סופית באשר לתקופה הממשי של מצב זה. כל משפט הוא "משפט תניתן לחלוקה על מצב". תריבון יוצר ומבטיח את המצב כמכלל בשלמותו. לו המוגדלות על ההכרעה הסופית. כאן שמונה מחומה של הריבנות המדומת, אשר יש להגדירה משפטית לא כמוגדלות על היכולת הכללית להטיל סנקציה או להפעיל חרות, אלא כמוגדלות על היכולת להכריע. השימוש במונח הכרעה הינו כללי ורורש עדיין פיתוח. ההכרעה ברוב הוצאה-מזכבל מבהירה באופן מישיב את המסכות המדינתית. כאן, ההכרעה מובחנת מן הגורמה המשפטית, וכך (בניסוח פורדוקסלי) המסכות מצוירת שאין לה צורך במשפט לשם יצירת משפט... הוצאה-מזכבל מעניין יותר מן המקרה הרגיל. ואחרון אינו מוכיח דבר, הוצאה-מזכבל מוכיח הכל; הוצאה-מזכבל אינו רק מאשר את הכלל: הכלל בעצמו מתקיים מהוצאה-מזכבל ללבד... תיאולוג פורטוגזי, אשר הוגים את עוצמת החיות של המחשבה הוצאה-מזכבלת גם במאה התשיע-עשרה אמר: "הוצאה-מזכבל מסכר את הכלל ואת עצמו. ואם רוצים ללמוד נכונה את הכלל, יש לתור אחר יוצא-מזכבל אמיתי. הוצאה-מזכבל מבהיר הכל טוב יותר מן הכלל בעצמו. בחלוף המון, אדם מואם בדיבור האינטנסי על הכלל – ישנו יוצא מן הכלל. אם לא ניתן להסבירם אין גם הכלל נותר בלתי-מוסרי. בדרך-כלל אין מבחינים בקושי, שכן על הכלל אין חושבים בתשוקה, כי אם בדידות נעמה. הוצאה-מזכבל, מן הצד האחר, תושב את הכלל בתשוקה עזה."²

אין זה מקרה ששמיט, בהגדרתו את הוצאה-מזכבל, מתייחס לתחומי של תיאולוג (שאינו אלא קרדגאנד (Kierkegaard)) אם כי ויקו (Vico) כבר אישר במונחים דומים את עליונותו של הוצאה-מזכבל על המשפט הפורטוגזי, וכינה אותו "סידורן העליון של העובדות" (י-לפיכך, משפטן מוערך אינו אדם שישולט בעזרת זיכרון טוב בחוק הפורטוגזי (או בהרכבם הכללי של החוקים), אלא אדם היודע להסתכל, באמצעות שיפוט חריף, אל תוך המקרים ולראות את הנסיבות העובדתיות העליונות, והכאיית להתחשבות ולחייחוסות כאל חריג מן החוק המכלל³: *De antiquissima*, פוק 2) לא קמה עדיין תיאורית מחומה כאל חריג מן החוק המשפט שמשפטן ליוצא-מזכבל מעדע רחב את, מאחר שהתיאור המייבנות מן הכלל מותרות, לדעת שמיט, באותם תנאי האפשרות שנוקמה של הגורמה המשפטית תלוי בהם, וכפועל יוצא, משמעותה של חסמכות המדינית. הריבון, באמצעות התיאור מן הכלל, "יוצר ומבטיח את המצב" שהחוק נוקח לו לשם תקופו שלי. אולם מהו אותו "מצב"? מהו מבנה זה שאינו אלא השפעתו של החוק?

2 *Ibid.*, at pp. 39-41
 3 *De antiquissima*, chap. 2

של פוקס, החל בתולדות השיגעון בעידן הרפורמה וכלה ב"Discipline & Punish", המהדה, כמורכב מחולשי של יוצא-מזל, שונה באופן טופולוגי ממהדה בליאה פשיט. מהדה זה של יוצא-מזל, שבמסגרתו התפוררה סופית החוליה המקשרת בין מוקדם והסדרה משפטית, הוא שתולל את משבר יתגומס של הארמזי העתיק.

א.ג. תקופה של הנורמה המשפטית אינו עולה בקנה אחד עם יישומה במקרה הכורד, במסגרת הליך משפטי או פעולה שלטונית, לדוגמה: לויפר, הנורמה, דווקא אם היא כללית, הייבט להיות בעלת ערך בנפרד מן המקרה הכורד. כאן הספרה המשפטית מדגימה את קרבתה המהותית לזו הלשונית. כפי שבמהלך נאום, מלה רוכשת את יכולתה לתורות על מקטע מן המציאות רק כל עוד היא בעלת מוכן בעצמה, ללא עצם ההוראה (דהיינו, כשפה (langue) המבטחת מן הדיבור (parole); כמונה הנטויר בעקביות הלשונית של גרידא, בלתי-תלוי בשילובי הקונקרט בשיתה, כך הנורמה יכולה להפנות עצמה למקרה הכורד, רק בשל הצרכים שבמסגרת ההוצאה הריבויית מן הכלל היא תקפה כפונטוציאיות גמורה, בהשפעתה של כל התייחסות משפטי, ובדיקת כפי שהלשוני מניחה מראש את הלא-לשוני כדבר שהיא הייבט לשמוך עמו על יחסים מדומים (בצורת שפה (langue), או ליתר דיוק, בצורת משחק דקדוקי, רוצה לומר, כשיה שבמסגרתו כל ציון ממשו מושיעה באופן אין סופי), כך שתוכל לציין מאותו יחור בשיה הממשי, כך החוק מניח מראש את הלא-משפטי (לדוגמה, אלימות גרידא במסגרתו של מצב טבעי כוח או אחר) שצמו יחסים פונטוציאליים במצב היוצא-מזל, המוצאת מריבויית מן הכלל (כאחר של איינהיימנוט בין טבעי למשפטי) היא חתמה מראש של המשפטי בצורת השיענית. בכל גורמה אשר מצווח או אוסרת על דבר-מה (לדוגמה, בנורמה האוסרת על רצח) תרשנה, כיוצא-מזל הכלל מונה מראש, דומה המוחלטת והבלתי-ניתנת לעשייה של העברת המביאה במקרה הרגיל לייזר הריגה מהכלל עצמו (כדוגמה, רצוח אדם לא כאלמות טבעית, אלא כאלמות הריבוי כמצב היוצא-מזל).

הגל (Hegel) היה הייאשוין שהתקן לעומקה את קדם החנוחה של המבנה הלשוני, שהודות לה הלשוין הוא מתוך לעצמה ובחור עצמה בו-זמנית, והמייזי (הלא-לשוני) מנלה עצמו בלא אחר מאשר קדם החנוחה של הלשון. "הסדר הממלי" – כך כתב בפנומנולוגיה של הדעה – "אשר בו לפנומיות היא היוצרות כפי שהוצגויות הנה פנימיות הוא הלשון".⁵ כפי שהק התבטעה של הריבוי לגבי מצב היוצא-מזל פותחה מודת שניתן לשרשט בו גבולות בין הפנימי להיצוני וניתן להקנות מן גורמות מוגדרות לשיטהם מוגדרים, כך רק חשפה, בניסוחה מכל היבט ממשו של שיה, כפונטוציאלי גמור של ייצוגי מפרידת בין הלשוני ללא-לשוני ומאפשרת את היווצרותם של אורזי שיה בעלי משמעות משונות מסוימים בהם תואמים הוראות מסוימות, הלשוין היא הריבוי המכריז במצב קטע של היוצא-מזל-הכלל כי אין דבר מתוך הלשוין וכי הלשוין היא תמיד מצבר לעצמה, המבנה המיוחד של המשפט מוצא את יסודותיו באותו מבנה קדם החנוחה של הלשוין האנושית. כך באה לייזר ביטוי החתקה המפילה המביאה דבר-מה

7 G.W.F. Hegel "Phänomenologie des Geistes" Werke in Zwanzig Bänden (Frankfurt, 1971, Vol. III) 527-529

מצבים אלה. אין מרכיב בעוכרה, שכן הוא נוצר רק במהלך השיעניתה של הנורמה; אולם בשל אותה סיבה אין מדובר ביצירת שיפוטית אפילו אם היא מכוננת את האפשרות לתקפתו של החוק. זה המובן הטופי של הפרדוקס ששפטי גומס בכותבו שהחכמה הריבויית "מורכבת שאין היא תקינה על-מנת לייצר משפטי". לאמיתו של דבר, ההוצאה הריבויית מן הכלל אינה עוסקת בכל ועיקר בשליטה על החריג או בנטולתו, כי אם ביצירתו ובגידודו של המורה, שבמסגרתו הסדר המשפטי-הפוליטי יכול לקבל ערך. ההוצאה מן הכלל היא, כמוכן זה, סדר מודת (Ordnung) יסורי שאינו מוגבל עצמו לתחנת בין תפטי להיצוני, בין הנורמלי לכאשר, אלא מאחר בין אלה סף (מצב היוצא-מזל-הכלל) המסמן את כניסתם של הפנים החזון לאותם יחסים-גומלין טופולוגיים מורכבים המאפשרים את חקופו של הסדר המשפטי.

"הסידור של המרתב", תכולת, לדעת שמיט, את הנמוס הריבוי, אינו על-יכן רק "הפישת חוקה באדמה" (Landesnahme), קיבווצו של סדר משפטי (Ordnung) ומודתי (Ordnung), כי אם, מעל הכל, "לקחת של החזון", הוצאה מן הכלל (Ausnahme).

מכיוון ש"לא קיימת נורמה הניתנת ליישום על החנה וכוונה", דרוש להחיל את החנה וכוונה בסדר המשפטי קודם-לכן באמצעות יצירתו של איזור שלא ניתן להחיות בו בין חזון ופנים, בין תורה ומצב רגיל: מצב היוצא-מזל-הכלל, על-מנת להחיים לרברמז, על תרומה לניה מראש את קיומו מתוך ליחס, וכך לכסס עמו יחס. יחס היוצא-מזל-הכלל במשא באופן זה את המבנה הפורמלי הבראשיתי (axiomatic) של היחס המשפטי. כמוכן זה, החוכמה הריבויית לגבי היוצא-מזל-הכלל היא המבנה הפוליטי-המשפטי הבראשיתי, המעניק בלעיר משמעות למכלל בסדר המשפטי ולמרחק ממונ. בצורתו האי-שפוטית, מצב היוצא-מזל-הכלל הוא אס-יך המדיון העומד במסגרת כל סידור של מודת משפטי, מכיוון שרק ההוצאה מן הכלל פועלת את המודת שבו קיבועים של סדר משפטי וסיטוריה הנה אפשרית לראשונה. כמות, מצב היוצא-מזל-הכלל כשלעצמו אינו ניתן למיקום (גם אם יכולים להיות לו, מפעם לפעם, גבולות מודת ומן מוגדרים).

החוליה המקשרת בין סידור מודת (Ordnung) ובין הפרדה משפטית (Ordnung), המכוננת את "הנמוס של האדמה",⁶ היא על-יכן מורכבת יותר מכפי שהנראה שמיט, ומכילה במרכזה אי-ביזיות יסורית, איזור של אי-היבנות או יוצא-מזל-הכלל שאינו ניתן למיקום ואשר פועל בגוד כמכרה בשורה החתומה בעיקרון של שלילת מקום אי-סופית. בנקודה הנכונה תועלה תחה אותה שלפיה מצב היוצא-מזל-הכלל, כמבנה פוליטי יסורי, הוא שמגיה בתקופתו יותר ויותר בקו החזרה, ונחשה, בסופו של דבר, להפך לכלל. כאשר תחזי בני-זמננו למקום באופן ברור ובלוי לעין את אשר אינו ניתן למיקום, יהיה החוצאה מנה הריבוי, לא תכלא, כי אם הממה הוא הנחמס אותו מבנה בראשיתי של הנמוס, הדבר מודגם, בין היתר, באמצעות העובדה שהקניה הכליאה אינן נמצאות מתוך לסדר המשפטי הרגיל, אלא מנות חלק מסוים של חוק העונשין, בעוד שהמערך המשפטי המכונן את הממה הוא, כפי שראת, המשטר הצבאי או מצב של מצור. זו הסיבה שלא ניתן לבצע את הניתוח של הממה בדרך שכלו עברווחי

6 C. Schmitt Das Nomos von der Erde (Berlin, 1974) 48

ה־*exceptio* אינו מוזן לזיוף קולוּטין, כי אם מצטרף על ניגוד בין שתי דרישות משפטיות, ניגוד המופה במסגרת תהיק הרומי לקיסוב בין ה־*ius civile* ל־*ius honorarium*, דהיינו, לתוק שהוכנס לשימוש על־ידי המשפט כדי להמתן את הכלליות המוגבלת של כללי המשפט האזרחי. בניסיון המכני, ה־*exceptio* לובת צורה של תניה שלילית, המשוייבת בין ה־*indefinitio* וּבין ה־*condemnatio* ובאמצעותה ודשעת הנאשם כפופה לא־שלילית של העובדה שבטורה זו גם על־ידי ה־*indefinitio* וגם על־ידי ה־*condemnatio* (לדוגמה: "אם לא היה הודין"), בטורה זו היוצא־מ־הכלל מורחק מישום ה־*ius civile*, אך מבלי שתעלה שאלת השתכחותו של המקרה אל הכלל, ההוצאה הדיבורית קן הכלל מייצגת מימד נוסף: היא מתיקה את הניגוד בין שתי דרישות משפטיות אל מערכת היסוד גבולית בין מה שנומצא בתוך המשפט ומה שנומצא מחוץ לו.

ייתכן שנוצר רושם הזלם להגדיר את מבנה תורת הדיבור, על השלכותיו העובדתיות האכזריות, באמצעות שתי קטיגוריות דקדוקיות בלתי־מיוקת. יחד עם זאת, קיים מקרה שבו תכונות המכרעת של הדוגמה הלשונית נטייתה להתמוג בסופו של דבר עם היוצא־מ־הכלל, כך שלא ניתן להבחין בניגוד, מצדנות מעורבות שאין לשעות בה עם כוח התיים והמלות. מדובר בפרק יב פטרון 1 לספר שופטים שבו אנשי הגלעד מותים את בני אפרים המלח "שיעלבו" (ויאמרו לו אנשי גלעד האפרות אתה ויאמרו לא. ויאמרו לו אמר נא שבלת ויאמרו סבלת ולא יכין לחבר בן ואהוה אותו וישטוהו אל מעברות הירדן, בשבולת, דוגמה ויוצא־מ־הכלל אינם בני־התבונה: "שבולת" הוא יוצא־מ־הכלל לדוגמה, או דוגמה המתקדת כיוצא־מ־הכלל (במובן זה, אין זה מפתיע שבמצב היוצא־מ־הכלל יש נטייה לפנות לאמצעי ענישה לדוגמה).

5. א. בתורת הקבוצות מבחינים בין השתייכות והכלת. עצם הניח מוכל כאשר הוא חלק מקבוצה מבחינה זו של איבריו הם איברים של אותה קבוצה. נעל־כן ניתן לומר ש־*b* היא חת־קבוצה של *a*, וכתבים זאת: $b \subset a$ אך עצם יכול להשתייך לקבוצה מבלי להיות מוכל בה (השתייכות היא המושג הפורמלי של תורת הקבוצות, וכתבים זאת: $Badiou$) או להיפרך, עצם יכול להיות מוכל בקבוצה מבלי להיגמם אותה ולנוחם פורמליים. הוא מופה המנהיג, בספר שכתב לאחרונה, על־ידי ניתוח לומר כי עצם משתייך למצב לקישר השתייכות עם נוכחות והכלת עם ייצוג. על־כן ניתן לומר כי עצם משתייך למצב אם הוא נוכח ונמנה כחדרה במצב זה (במובנים פורמליים, אלה הם פריטים היודים המשתייכים להברה). לעומת זאת ניתן לומר שצמצם מוכל במצב אם הוא מיוצג במסגרתה (המיוצג), אשר במסגרתו מבנה המיצג נחשב להצב אחר (פריטים, כל עוד הם מקודמים מתוך על־ידי המדינה לקבוצות, כגון "מחוזות המבצעה", ברין מגדיר עצם כרדגל כאשר הוא גם נוכח וגם מיוצג (דהיינו, כאשר הוא גם משתייך וגם מוכל כסדרת עזרת כאשר הוא מיוצג אך אינו נוכח (דהיינו, כאשר הוא מוכל בתוך מצב מבלי להשתייך לאות המצב), וכדלדל כאשר הוא נוכח אך אינו מיוצג (צמצם שמשתייך מבלי שזוא מוכל).⁹

9 A. Badiou *L'Être et L'Événement* (Paris, 1988) 95–115

לידי היות לסובייקט בשל העובדה כי הוא בתוך הלשון, בשל העובדה שהוא מכונה בשם. לומר לדיע (dire) במובן זה, הוא תמיד "לומר את התוק" (*ius dicere*).

4. א. מנקודת־מבט זו, היוצא־מ־הכלל ממוקם סימטרית לדוגמה שעמה הוא יוצר מערכת. היוצא־מ־הכלל והדוגמה מהווים את שני האופנים שהמכלול מנסה לייסד ולשמור באמצעותם את עקביותו. אולם, בעוד היוצא־מ־הכלל הוא, כפי שייצוגי, *הדקדוק מבילה* (המשמש ככוח להכלת המודוק), הדוגמה, להבדיל, מהפקדת כחלק מרתיקה. ניטול את המקרה של הדוגמה הדקדוקית:⁸ כאן המודוק הוא שביטוי בודד שאינו מובחן מביטויים אחרים מסוגו מבודד מהם בדיוק כפי שהוא משתייך להם. אם הסינטימה "אני אותה אחר" מבוטאת כדוגמה של פעולה דיבור, אני, מצד אחד, סינטימה זו אינה יכולה להיות מונבת כפי שהיתה בהקשר רדגל, אך מצד אחר, כרי שהיה אפשר לקבלה כדוגמה, יש להייתחם אליה כאל התבטאות אמיתית. זאת אומרת, הדוגמה מצביעה על השתייכותה לקבוצה (class), אך מסיבה זו בדיוק היא פוסעת מתוך לקבוצתה בו בדגש שהיא מציגה ותחמת משעה את משמעותה). אם נשאל עתה אם הכלל חל על הדוגמה, המשובח אונה קלה, מבייחן שהכלל מיישם בדוגמה רק במקרה הרדגל, וכדוק לא כדוגמה. על־כן, הדוגמה נשללת מן המקרה הרדגל לא מכיוון שאינה משתייכת אליה, אלא להיפך, מכיוון שהיא מייצגת את השתייכות שלה אליה. הדוגמה היא באמת פדיגמה במובן האיטלומלוגי: היא מונגת היוצא־מ־הכלל הינו שונה, בה־עם שהדוגמה נשללת מהמכלול בהשתייכותה אליה, היוצא־מ־הכלל יכול להיות מוצגת רק על־ידי דוגמה. דהיינו, מתוך לקבוצה כפי שהשתייכות לקבוצה יכולה להיות מוצגת רק במרכיב הקבוצה, על־ידי היוצא־מ־עצמה, כך אי־השתייכות יכולה להיות מוצגת רק במרכיב הקבוצה, על־ידי היוצא־מ־הכלל. בכל מקרה (כפי שהדיוכות בין האנומוליסטים והאולגוסיטים שבין הליונאים השתייכים מוציג, יוצא־מ־הכלל הדוגמה הם מושיגים קשורים הדדית הנוטים בסופו של דבר ליתפך לבלתי־מוכתתנים, וממלאים המקוד כל אימת שיש צורך להגדיר את עצם מובנה של השתייכות המופה אל קהילתו, ככל מערכת חברתית, היותם בין פנים החק, בין חרות ואינטימיות, הינו כה מודרב.

ה־*exceptio* במשפט הדיני הדוגמאי מייג היטב את המבנה המיוחד של היוצא־מ־הכלל. ה־*exceptio* הינו כלי הגנה בדי הנחבי, המשמש במהלך המשפט לניטול העלות שיוצית תולע, וכך תופך את הישום הרדגל של ה־*ius civile* לבלתי־אפשרי. הדוגמאי רוא בכך צורה של הרהקה המופנית לעבר יישומו של ה־*ius civile* (74): *ius civile* est *quasi quaedam exclusio, quae opponi actioni solet ad excludendum* Digesta, 44. 1. 2; Ulpianus. ה־*exceptio dicta est quasi quaedam exclusio, quae opponi actioni solet ad excludendum* *est* *quod in intentionem condemnationem deducitur et* *condemnatio* ("הייש המחייבים אלי כאל יוצא־מ־הכלל מבייחן שהוא כמעט צורה של חרקה, צורה של הרהקה המוגהת בדרך־כלל ות, להלך המשפטי לשם הרהקה הדברים שנטעו ב־*indefinitio*"). במובן זה,

8 J.C. Milner "L'Exemple et la Fiction" *Transparence et Opacité* (Paris, 1988) 176

מייצגת את חזונו של תרבותי בתוך גוף ה-*mos*, תחת המחיה אותו ומספק לו משמעות. תרבות אינו מכריע לגבי החוקי והלא-חוקי, אלא לגבי התכלה הבראשית של החיים במסגרת הספרה המשפטית, או במלואו של שמי, לגבי "ההסדרה היסודית של החיים". שתחוק וקוק לה, והכרעה אינה מתייחסת ל-*quæstio iuris* וגם לא ל-*quæstio facti*, אלא לצעם מערכת החיים בין משפט לעובדה. אין מדובר כאן, כפי שבראה שמיט בעצמו, רק בהתפתחות של יחיים יעילים, אשר בוצעו-תכלה שטרם את מעטפת המנגנון אשר גישה נוקשה יש אופי גורמטיבי, הוא מהווה "גורמה" (במובנה המקורי הפנימי ביותר של החוק). למשפט יש אופי גורמטיבי, אלא בדבר-מה המתייחס למשפט כ"חוק-ה" (צבאית), לא מכיוון שהוא מצווה ואוסר, אלא מכיוון שהוא חייב קודם-כל ליצור את מידת ההתייחסות שלו בהחיים האמיתיים ולהסדיר ההתייחסות זו. מכיוון שהכלל גם מייצג וגם מראש את התוצאות להתייחסות זו, המבנה הבראשיתי של הכלל הנו לעולם מסוג זה: "אם (המקרה האמיתי) תיידון, לדוגמה: *quis membrum* אז (תוצאה משפטית, לדוגמה: *valio esto*), שצורה מוכלה בה בסדר המשפטי, באמצעות הדחיקה ודומה כי הופת חוק קודמת לחוקי וקובעת אותו. הצורה שתחוק לובש בתחילה את צורת ה-*alio lex talionis*, יתכן שמי-*alio*, דהיינו, "הדבר כשלעצמו" (משמעות שתסדר ומשפטי אינו מציג עצמו במלכותו כמסיל מקציה על הפרה עובדתית של החוק, אלא מכונן עצמו למעשה באמצעות הקצנת אותו מצד עצמו ללא כל טנקציה, דהיינו, במקרה יוצא-מין-הכלל. אין זה עונש על המעשה הראשון, אלא ייצוג של הכלל בסדר המשפטי, אליו מן-הכלל. אין זה הוצאה מן-הכלל הוא הצורה הבראשית של שתחוק באפשר בקמה חוגגת!"¹¹ במובן זה, הוצאה מן-הכלל הוא הצורה הבראשית של המשפט.

המפתח להילכדות החיים במשפט אינו הטנקציה (אשר אינה מאפיינת באופן בלעדי את הנורמה המשפטית כלל וככלי, אלא אשם (לא במובן הטכני שיש למושג זה בחוק העונשין אלא במובנו הבראשיתי, המציין היותו בחוב: *in culpa esse*), רוצה לומר, תכלית על דרך של הדחקה, המצאאתו של דבר-מה ביחס לדבר שומנו תורחוק, או הימצאותו של דבר-מה ביחס לדבר שאותו אינו יכול להכיל לגמרי. אשם אינו מתייחס להפדה, כלומר, לקביעת תחוקי הלא-תחוק, אלא לכות המוחלט של החוק, להתייחסות המשושה של החוק לדבר-מה, זה הביחס המוקדם של הכלל המשפטי, הוד לכל מוסר, שלפני ירידת החוק אינה פושרת מאשמה. באי-יכולת זו להכריע אם האשם הוא זה המבס את הכלל או שמא הכלל קובע אשם מתגלה בבירור אי-התייחסות בין היצוגי והפנימי, בין חיים ומשפט, המאפיינת את תכונותיו של תרבותי באשר ליוצא-מין-הכלל. המבנה היררכי של החוק, "כוחו" המיוחד והמקורי, הוא בעל צורה של מצב תוצא-מין-הכלל, שבו לא ניתן להבחין בין עובדה ומשפט (ויחד עם זאת יש להכריע לגביהם), החיים, שנבדלים כך לחוקי, יכולים בסופו של דבר להיות מעורבים בספרה המשפטית רק באמצעות הגדה מראש של הרחוקים המכללה, רק במסגרת *exceptio*. קיימת צורה נבולית של החיים, סך שבמסגרת החיים הם בתוך הסדר המשפטי ומחוץ לו בריבוי, וסך זה הוא מקומה של הריבוי.

¹¹ Pompeius Fesius *De Verborum Significatione* 496.

מה נתון ליוצא-מין-הכלל בתחיים זהו ממש ראשון, ניתן להשוו שמדובר במקרה השלישי, דהיינו שהיוצא-מין-הכלל מגלם צורה של השתייכות ללא תכלה. זהו בהחלט דעתו של ברין. אך מה שמגדיר את אופיה של תביעת הדין הוא בדיק העובדה כי היא מוחלת על היוצא-מין-הכלל בכך שאינה ניתנת עוד לחתלה עליו, היא כוללת את הנמצא בתוך לה. היוצא-מין-הכלל הריבוי הוא על-כך תזמות עוד להחלת עליו, היא כוללת את הנמצא בתוכו במידה שאין היא ניתנת לייצוג. מה שאינו יכול להכלל בשום אופן מוכל בתצורת היוצא-מין-הכלל. בתחיים של ברין היוצא-מין-הכלל מציג לראשונה צורה רביעית, תחתיו מוצרפל בין הסדר העדף (מיוצג אך אינו נוכח) לזנא (נוכח אך אינו מיוצג), דבר-מה כגון התכלה הפרודקסלית של ההשתייכות עצמה. היוצא-מין-הכלל ייש מה שאינו יכול להכלל בשלם שאלי הוא משתייך ואינו יכול להשתייך לשלם שבו הוא ככל כלול לממדי. מה שמופיע בדמות נבולית זו הוא המשבר הקיווני של כל אפשרות התנה בין השתייכות והכלל, בין מה שבתוך ומה שכפונם, בין יוצא-מין-הכלל והכלל.

מקורות-מבט זו, מהשבתו של ברין הנה מושבה ריגורוזית על היוצא-מין-הכלל. הקשיגוריה המרכזית שיעצ, זו של האודיע, תואמת את המבנה של היוצא-מין-הכלל. הוא מגדיר את האודיע כמרכיב במצב אשר השתייכותו למצב אינה ניתנת להכרעה מקורות-מבט של המצב. לגבי המדינה, האודיע מופיע בהכרח כסדר עדף. על-כך, בדיק, מערכת החיים בין והשתייכות והתכלה מסומנת גם על-ידי חוסר תואם יסודי, מכיוון שהתכלה עורפת תמיד להשתייכות (המאורעה של נקודת הערוחות) היוצא-מין-הכלל מבטא בדיק את אי-יכולתה של מדינת להביא ליי יחפה בין הכלה להשתייכות, לצמצם את כל תלקיה לכדי אחידות. מקורות-מבט של הלשון אפשר להסמיע הכלה במובן והשתייכות בתוראה. בדרך זו, השוכה שטלה היא לעולם בעלת מובן צורך מכפי שהיא יכולה לציין בפועל תואמת את התאורמה של בקורות העורפות. זו בדיק החשלה הנדונה בתאוריה של קלוד לוי-שטראוס (Lévi-Strauss) על העורפות היסודית של המסכן ביחס למסכן ("קיים המדי חוסר התאמה בין השניים, אשר ניתן לפתוח אך חוק על-ידי בינה שמיימית, ואשר מסומן בקיום של השפע הרב של המסכן ביחס למסומנים שעליהם הוא נשען").¹² ובדוקטוריה של בנבטיה (Benveniste) על הנגוד שאין לצמצמו בין המסומן והמסומני. מהשבת ומנו מוצאת את עצמה מתעמת עם המבנה של היוצא-מין-הכלל בכל שטח. טענת הריבוי של הלשון מורכבת מהגיסיון לגרם שמונתו יעלה בקנה אחד עם התוראה, להקנות יציבות לאיור המעורפל שבו השניים, שגליון יכולה לייצג בו את עצמה ביחס ל-*denotata* שלה על-ידי נטישתם וניסתה מהם אל *langue* שזורה (מצב "היוצא-מין-הכלל" הלשוני) זו מלאכה של הדוקטורדיקציה המציג את שאינו בריבוי, נמצא בערושות אין-סופית של יכולת סימון.

6.א. זו הסיבה לכך שהריבוי מציג עצמה אצל שמיט כהכרעה על תוצא-מין-הכלל. כאן ההכרעה אינה מבטאת את רצון הסובייקט, שייצג היררכית מעל האחרים, אלא

10 C. Lévi-Strauss "Introduction à L'Œuvre de Marcel Mauss" *M. Mauss Sociologie et Anthropologie* (Paris, 1950) XLIX.

לתיים ומכיל אותם בקרבו על-ידי השייכותם. אם ניסול את הצעתו של ז'אן-לוק נבטי (Nancy), נכנה בשם הפקדון המנוח המנוני העתיק המציין בו-הצגת את ההתחלה בין הקהילה ואת צווי ומסלו של הריבון) אותו כושר (במובן האריסטוטלי של *agôn*, שזונה לעולם *agôn* *me elegen*, הכושר שאינו ממומש בפועל) של החוק לשמור עצמו במסר עצמי, לחול בכך שאינו חל עורר. יחס הויכוח-מלחמה הוא יחס של הפקדון. זה אשר הנפקר אינו מוצב למעשה מתוך לחוק ואינו נעשה ארליש כלפיו, אלא נגשש על-ידי, דהיינו, נעשה השוק ומאיים על הסף שבו חיים ומשפט, חוצני ופנימי, אינם עוד בני-הכחמה, לגבנו, לא ניתן עוד לקבוצ מילולית אם היא מתוך לסדר המשפטי או בתוכו (מטיבה זו, "להיות מופקד", במקור, "*in bando, a bandone*", משמעותו באטימולוגיה "להיות נטון לחסר..."). ובמקביל "באופן חופשי, מתוך רצון חופשי", "להיות מודרנה, וגם השוק כללי", במונח זה, פודוקס הריבונות יכול ללבוש את הצורה הבאה: "לא קיים דבר מתוך לחוק".

היחס *מבראשתי של החוק אל התיים אינו החלה, כי אם נשישה, כושרו של ה-*nomos**, שאין דומה לו, "כוח החוק" הבראשיתי, הוא בלבדית התיים המופקדים על-ידי באמצעות נטישתם. זה מכנה הפקדון שנגסה להבינו כאן, כך שנוכל לתהות על-אודותיו בבוט העת.

הפקדון היא סוג של יחס, אולם באיזה יחס מודוני כאשר אין להפקדון כל תוכן חיובי, וגרמה כי מרכיבי היחס מודוקים (וכד-בסוג מכלילם) זה את זה מהי צורת החוק הבאה לידי ביטוי בהפקדון? הפקדון הינה הצורה שהחורה של התייחסות לבר-מה באופן כללי, כלומר, ההצבה המשפטה של יחס עם המלח-גינות להתייחסות. במובן זה ההפקדון זהה לצורת החקון של יחס. על-כן, הסתכלות בקורות על הפקדון תיחדש בהכרח להעמיד אותה צורה עצמה במובן, ולשאל אם אין אפשרות לחשוב את הפוליטי מעבר למושג היחס, ולפיכך לא כצורה של קשר.

ב. הפוליטיציציה של החיים

ב.1. בשנים האחרונות לחיינו, כאשר חקר את תולדות המציאות ועסק בהסתרת המסורות, גם בתחום זה, מעל מנגנוני הכוח, החל מישל פוקו להפנות את מחקרו, בעקשנות חלכת וגוברת, לתחום שאותו הגדיר כ"פוליטיקה, דהיינו, התכלת הגוברת של חיינו השביעיים של האדם במנגנוני הכוח ובתשיבתי. בטימו של הכרד תראשון בתולדות המציאות פוקו מסכם, כפי שראינו, את החליך שבאמצעותו, בתחילת העידן המודרני, החיים הם שמתציצים על כך המאויימים הפוליטיים: "מהחליך אלפי שנים האדם נותר כפי שזיה בעיני אויביו: בעל-חיים נהיין. בכיולת הנספת לקיום פוליטי; האדם המודרני הוא בעל-חיים שחפוניטיקה שלו שאלת על-אודות קיומו ביצור חי." פוקו המשיך לחקור בעקשנות, עד ימינו האחרונים, את "חמליך הסובייקטיביציה", אשר במעבר בין העולם העתיק לעולם המודרני מביא את החליך לריי אויבטיקטיביציה של עצמו, תוך כינון עצמו כסובייקט, ובו-הצגתו לריי כרייכת עצמו לכוחה של שליטה חיצונית. פוקו לא השתיק מעולם את תוכניה, כפי שהנה ניתן לצפות, אל מה שהיה גלמה כאתר המפותר של הריי-פוליטיקה

אמין, יש הכרח להתייחס מילולית להצגתה "הכלל גייון רק מתוך הויכוח-מלחמה". המשפט אינו עשוי אלא שהוא מצליל ללכלך בקרבו באמצעות ההתחקה המכילה של ה-*exception*: החוק גייון עצמו מויכוח-מלחמה, ובלעדי הוא נותר אות מתה, במובן זה, לחוק בשל "אין קיום משל עצמו, אלא הוא מוצא את ישונו בעצם חיקים של בני האדם". התוכנית והחליך הריבון מתווה ומדי פנים מחודשת אותו סף של אי-הזכונות בין חיצוני ופנימי, ת-חקה והכלה, *nomos* ו-*politya*, אותו סף שההצגתה מן הכלל הבראשיתית של החיים במשפט מתרחשת בו. תוכניתו של הריבון היא תצבתו של מה שאינו בר-הכחיה.

אין זה מקרה שצגותו הראשונה של שמיט מוקדשת בשלמותה להגדרת מושג המשפטי "אדם". מה שכולל באופן מיידי בעצרת זו היא התכונה שהתחבר מפריו באמצעותו כל הגדרה טכנית-פורמלית של המושג "אדם" לטובת מונחים נרדמים ממשל ראשון מוסריים יותר מאשר משפטיים. כאן האדם הוא בעצם כביטור למשל המשפטי הפורק המאשר באירוויה "אין אשמה ללא חוק", מעל הכל, "חמליך של החיים הפנימיים" (*Vorgang des Innerlebens*), דהיינו, דבר-מה אשר מהותו הינו "פנים-סובייקטיבי" (*Inner-subjektives*)¹² שניתן לאפיינו כ"ריצון רדי" (*Böser Willen*) ממשלי, מהותו "רודעין של יצדים המנוגדים לאלה של הסדר המשפטי"¹³.

אין לדעת אם וולטר בנימין (Benjamin) הזכיר את המקסס היה בשונה שכתב את *Fate and Character* ואת *Critique of Violence*, אך בכל מקרה ההגדרה שניתן למושג אדם, כמושג משפטי בראשיתי, המוצב ללא הצדקה לתחום האתי-הדתי, תואמת באופן מושלם את החתה של שמיט – גם אם ההגדרה של בנימין פונה כבידור לכיוון מונח החמלי. בעוד שלגבי בנימין מדובר בהתעלות מעל מצב הקיום החיוני, אשר החוק הוא משקע שלו, ובקיומו של צורך לשחרר את האדם מהאדם (אשר אינו אלא חותמם של החיים השביעיים בסדר המשפטי וביצורו), הרי שבלב המענה השטטיטיציטי על אופיי המשפטי ומרכיביו של המושג "אדם" לא חידתו של האדם האתי נמצאת, אלא רק עוצמת שלטונו של הכוח הריבוני (*state of force*) הזיכור רק לראש במקרה הטוב את ריבונותו של האנטיכריסטיים.

מפגש דעות דומה קיים גם ביחס למושג האופיי. שמיט, כמו בנימין, מבהין כבידור בין אופיי ואדם (ישושה האדם" – הוא כותב – "קשור ל-*operare* ולא עם *esse*", אצל בנימין, עם זאת, דווקא יטרד זה (האופיי כל עוד הוא נמלט מכל רצון מודע הוא שמציג עצמו כעקרון בעל היכולת לשחרר את האדם מאדם ולאשר את תפוחו הטבעית.

א.7. אם הויכוח-מלחמה הוא מבנה הריבונות, אזי הריבונות אינה מושג פוליטי בלבד, קטיגוריה משפטית בלבד, כוח חיצוני למשפט (Schmitt) או הנורמה הבסיסית של הסדר המשפטי (Kelsen): הדיכונות היא המבנה הבראשיתי שבמסגרתו המשפט מתייחס

12 C. Schmitt *Über Schuld und Schuldarten, Eine Terminologische Untersuchung*

(Breslau, 1910) 18-24.

13 *Ibid.*, at p. 92

14 *Ibid.*, at p. 46

חזיון וגרמניה הנאציונל-סוציאליסטית, שהייתה מרינה שהגייעה לארגון מוחלט באמצעות חזק נוצר שהתכוון לפוליטיים אפילו רבני חיים שהיו עד אז פראשיים.¹⁶

בכל-ראות, הסמכות בין דמוקרטיית ההמונים והמדינות הטוטליטריות אינה לרשות צורה של הפליטה פתאומית (כפי שליוט טוען בעקבות שמיטז; לפני המתפרצות אל פני השטח במאה העשרים, זום נהר הבריופולטיקה, שהעניק לתומא סאקו את חווי, באופן תת-קרקעי, אך מתמשך. כמעט נדמה שהול בנקודת-מוצא מסוימת, כל אודיע פולטי מבריע היה דו-צדדי: המרתבים, החזיונית והחזיון שהשיגו הפרטים בסמכותיהם עם הכתות המוכיחים הכינו בכל פעם ב-רומניה וישום מודמו אך הולך וגובר של חיהם כסדר המדינה, תוך הענקת יסוד חדש ואלמנתי יותר לאותו כוח וריבוי שממנו בקשו לשחרר עצמם. "החכות" לחיים – כתב פוקי¹⁷ על-מנה להסביר את החשיבות שהמין תופש כמנה למחלת פוליטית – "החכות לגוף, לבריאות, לאושר, לסמכות הצרכים, חובות' לגלות מחדש, תוך התגברות על כל דרכיו או 'צרכו', את כל אשר תחיה חיני וכל אשר תחיה יכיל לחיות – יכוחו, זו, שאותה לא הצליחה השליטה המשפטית הקולטית להגביל לחלוטין, הייתה התגברות הפוליטיית על כל אותם הליכים החיים של כוח" העוברת על הציבור ולעליונות של חזיוניות הפרט על החובות הקולקטיביות; ולאות-מכן לתתם במדינות הטוטליטריות הוא גהפך לאמת-מידה פוליטית מבריעה, ולאחר-מכן לתתם המופתי של הכרעות חריבות, רק בשל הפיכתם של החיים הביולוגיים על צורכיהם לעוברת המכריעה מבחינה פוליטית בכל מקום ניתן להבין את המהירות, הבלתי-מוסכרת מבריעי כן, שבה היו דמוקרטיית פורלמנטריות במאה העשרים מסוגלות להפך למדינות טוטליטריות ושבה היו מדינות טוטליטריות בנות המאה העשרים מסוגלות להפך למדינות המסגרת שבה נתפחה הפוליטיקה כבר תקופת-מה לביי-פוליטיקה, והשאלה האמנתית והחידה שעברה על הפרק היתה צורה של ארגון תהיה הציגלה בותר על-מנה להבטיח את השיפוט, השליטה והשליטה בחיים החשופים. ההבטחה הפוליטיות המסורתיות (כגון אלה שבין שמאל וימין, ליברלים וטוטליטריים, פריש וצבורי) מאבדות את בהירותן ומובנותן ופוסעות אל תוך תחת מעורפל לכן הוצע שבו מושא התחייכות הכפיית בהפך לחיים החשופים. מעידותו תבלתי-צפויה של המצטרף השליט האקסיומטי אל תור צורות חשופים חדשות באירופה מיצאות גם הן את שורשיהן בתופעת זו.

יחד עם התופעות של הביי-פוליטיקה, אנו יכולים להבחין בהתקת מקום והתפשטות ודגמית, אל מצב לגבולות מצב קיצא-מורחבלל, של התכרעה בדבר החיים החשופים שהחייבות הונחתה בהסגרתה, אם קיים בכל מדינה מודרנית קו המסמל את הנקודה שבה

המודרניות: הפוליטיקה של מדינות העל הטוטליטריות של המאה העשרים. המקור, שחתל עם הבניה מחדש של ה-*grand enfermement* בתי-חולים וברכי-כלא, לא נסתית עם התיחת של חתמה תריכות.

מצד אחר, אם יש מובלה למחקר המצטיק שחקדישה תנה אירנדט (Arendt) למנה המדינות הטוטליטריות בעידן שלאחר המלחמה, מודוכ בהיערה של נקודת-מבט ביי-פוליטית. אירנדט מבחינה בכירור בקשו שבין משטר טוטליטרי ובין תנאי החיים הספציפיים המהווים את המתנה. (ימטרות העליונה של הטוטליטריים – היא כותבת בהצעה למחקר מחנות הריכוז אשר נותרה, באופן מצער, לא-מממשת – היא השליטה המוחלטת באדם. מחנות הריכוז משמשים מעבדות שניסויים בשליטה המוחלטת בערכים בהן. עקב היות שבצ האדם כפי שהינו, מטרה זו אינה ניתנת להשגה אלא בהנאים הקיצוניים של גרעום לעשה-יי-אדם¹⁸) אולם מה שנועלם ממנה הוא שהמחלה הנו הפוך במובן מסוים, ושעצם ההתקה הרדיקלית של הפוליטיקה אל מרחב החיים החשופים (רהינו, אל המתנה) הצריכה שלטה מוחלטת ונתנה לה לגישותיה. רק מכיוון שהפוליטיקה בימינו שינתה לחלוטין את צורתה ונתפחה לביי-פוליטיקה היתה הפוליטיקה יכולה להתגבש, במידה שלא נראתה כמותה, כפוליטיקה טוטליטרית.

העובדה שעני הוגי-צעות, שהצטיק יותר מכל חקר בעיה הפוליטית של הקופנו, לא היו מסוגלים להצליח את הבחנותיהם מהנה בורואי מוד לקיים תמונה נקודתית וממשג "חיים חשופים" או "חיים קודשים" הוא המוקד שדרכו נבטה להפגיש את נקודות-שאין זה פשוט להתחם. החיים החשופים והתגלמות המודרנית שלהם (החיים הביולוגיים, המצוייה וכולי) מגלים אישיות שלא ניתן להתייחס מכל שנתיה מודיעים לאופי הפוליטי שלהם; ומנה, כאשר הפוליטיקה המודרנית נכנסת לסימביוזה עם החיים החשופים, היא מאבדת את המובנות המאפיינת בעיצונו צדין את המבנה המשפטי-פוליטי של הפוליטיקה הקולטית.

ב.ג. קארל לויט (Hans Jonas) היה הראשון שהגדיר את "הפוליטיציה של החיים" כמאפייין היסודי של מדינות טוטליטריות, והבחין ב-רומניה בסמכות המשונה שבין דמוקרטיה וטוטליטריזם:

ניסודל המבילים הרלוונטיים מבחונה פוליטית ודחית ההכרעה לגביהם התפתח לפן האמנוצפייה של המצטרף השלישי, התהות המוקדמית המודרנית הפוכתה של זו לדמוקרטיית המונים תעשייתית עד לנקודה שבה נהפכו לחיפוסים: פוליטיציה מוחלטת (*total Polittierung*) של חבל, גם של תחומי חיים ניטרליים לכאורה. בדרך זו תופיעו דושיה המרקסיסטית, מדינת פועלים שהיתה "מדינתית" בעצמה נודלה תבה יותר מכל מודרנית אבסולוטית: אישית תפשיטית, שהיתה מדינה תאגידית עד אשר סדירה באופן נורמטיבי לא רק את עבודת הלאום, אלא גם את שעות הפנאי שלאחר העבודה (*Dopelaroro*) ואת תיי

16 K. Löwith "Der Okkasionelle Dezinismus von Carl Schmitt" *Sämtliche*
Schriften (Stuttgart, 1984, vol. VIII) 33
 M. Faucault *La Volonté de Savoir* (Paris, 1976) 191 17

ואפילו לֵא *homo* פשוטו כמשמעו, אלא דווקא *corpus* הוא שוינו הנשוא החדש של הפוליטיקה, כך, והמורקטיה המודרנית נולדת בריוק עם התכחו והצנחו של אותו "גוף": העבודה שמכל הנהלים המשפטיים העוסקים בהגנה על הרדיוות הפטי גופך ה־*corpus habes* לוחק, וכך לחלק בלתי־גופי מולולות המורקטיה המערבית, היא ברודאי תוצאת של מקריות. אולם באותה מידה ודאי הוא שבאופן זה לא תצמיח המורקטיה האירופית המוגבלת במרכז מאפקה גר האבסולוטיזם את *bios*, ההיח בעלי המשמעות של האזרה, אלא את *soe*, תהיח החשובים והאלגוטיים, הנתונים ככאלה לזפוקת הדיבור כפני שכתוב צעירי בנוסח מודרני של הצו: "...the body of being taken" *whatsoever name he may be called therein*.)

מה שיוצא לאור על־מנת להיחשף *Westminster apud* הינו, פעם נוספת, גופו של תוכן סאקו, שהינו עדיין תיח חשובים. זה כוחה של המורקטיה המודרנית וברומנת גם התנויה הפנימית שלה: זו אינה מבטלת את החיים הקרושים, אלא מנתנת ומפורת אותם בתוך כל גוף נפרד, תוך הפיכתם למרכז המאפק הפוליטי. כאן נמצא שורש של־חזרה תבינופוליטיה הסודית של המורקטיה המודרנית: זה אשר יופיע מאוחר יותר כנשא תכוריות, ותוך אקסיומורון מסקין כסוייבוקט הרינו *subiectus superuenus*, דהיינו, זה שגמצא למטה וברומנת מרומם ביותה, יכל להגבש ככוח אך ורק באמצעות החזרה על החוצאה הרינונית מן הכלל ובדרודו של *corpus*, החיים החשובים כשלצמם, אם כןון שהחוק קרוק לאורך לשם תוקפו, ואם ניתן לרכך במובן זה על "השוקתו של החוק לגוף", המורקטיה משיבה להשוקתו זו על־ידי אילוך החוק לטפל בגוף האמור. האופי המצורפל (או הקוסבי) של המורקטיה מופיע ביח בהרדיוות ב־*corpus habes* אם מתחשבים בעובדה, שהכוחה המקוריית היחה להכטיח את כוחהה הנאשם במשפט, וכך למנוח ממוח אפשוה לשתמט משפטיה, אך זו גופכה בצורהה החדשה והסופית לצילה בשימוש השורף לשם הצגתו והחזקתו של גוף הנאשם במציע. *corpus* הינו ישות דרד־צופיית, כך בכך הוא נשא את השעבוד לכותה של הדיבור ואת תודיות הפרטי.

מרכיוות חשיה זו של "הגוף" בתחום המינוח הפוליטי־המשפטי חופפת את תחתודך הכללי יותר המציקן לקודפוס מצמד מוצודך בפולסופיה ובמוצע של העידן תכוריק, מריקטי ועד ניטון, מוליבניני ועד שפינוזה; בתחביה הפוליטיית, קודפוס שומר תמיד על קש, תדוק עם החיים החשובים, אפילו כאשר הוא נתפח למספורת המרכיח של הקלהלייה תפוליטיית, כפי שרודאים בלוייתו ובאמנה החברתית. השימוש שהובס (Hobbes) עושה במונח בתקשר זה הינו משיביל במיחה. אם גבוך ש־*De Homine* מבהיחם באדם בין גוף טבעי וגוף פוליטי (*homo enim non modo corpus naturale est, sed etiam civilis*), אזאם אינו גוף טבעי בלבד, אלא גם גופו של הפוליטי, אשר הינו מה שמכונה החלק הפוליטי¹⁸, ב־*De cive* זו בריוק יכולתו

18 T. Hobbes "De Homine" Opera philosophica quae latine scripta omnia (London, 1839, vol. II) 1.

התכרה על החיים גופכת להכריעה על המוח והבינופוליטיקה יכולה ליופך להגוסר פוליטיקה, קי זה אינו מופיע עוד כיום כגבול יציב המפריד בין שני איווים מוכתפנין קו זה נמצח ענת בהנועה הדוגנית לעבר איווים נוספים, נתחבם יותר כחי החברה, שהחם הדיבור נכנס לסימביוה באינימיות הולכת וגדלה לא רק עם המשפט, אלא גם עם הרופא, המדעי, המוחה וכותן הדת. בעמודים הבאים ננסה להזכיר שכמה איווים־יסודי בתיסוריה הפוליטית המודרנית (כגון תצרות תוכיות) וכמה איווים אחרים שנתאר כי הם מייצגים פלישה בלהי־מוינת של עקרונות ביולוגיים־מדעיים אל תוך הסד הפוליטי (כגון פרויקט האאווגיקה של הנאצינו־ל־סוציאליזם והחיסול של "החיים שלא ראוי להיותם"), או הדיון ברומנו ברויש הנודדה הרו־מביטיה של אמת־המידת למוחת ורכשים את משמעותם האמיתית רק אם הם מוחמים להקשר הבינופוליטי (או התוכי־פוליטי) המשותף שאליז הם שייכים. מנקודת־מבט זו, המחנה, כמרחם תשהור והמחלטה, כמרחם ביו־פוליטי בלתי־עציר (כל עוד הוא מבוטס בלעזית על מצב של יוצא־מחללה) יופיע כפרדיגמה המוסתרת של המרחם הפוליטי של המודרניות, שאת גלגולה ותפושותיה נדרש ללמוד להחיה.

3. התניוד הראשון של החיים החשובים כנושא פוליטי חדש משמחלם כבר במסמך

שמקורם בודד־כלל בבסיס המורקטיה המודרנית: זו ה־*corpus habes* משנת 1679.

יחא אשר יחא מקוד הנוסחה הפיית של אדם בבית־המשפט, הייחוד בה הוא שלא הנושא ותדוק להכטיח את גופוהו הפיית של אדם בהיח־המשפט, הייחוד בה הוא שלא הנושא ותדוק של קשרים פיאורליים וגם לא ה־*ciogen* העתודי ממוינת במרחת, אלא ה־*corpus* כפשוטו וכמשמעו. כאשר גיון "קל־אודי" מציין לנתנייג את המונה כרישה שנת 1215, הוא פונה אל "הארכיבישופים, הבישופים, ראשי המנורים, הרונים, הכרונים, תווקונים, ראשי העדה, הקצינים ומנהלי האחוות", אל "הערים, העיירות והכפרים", ובאופן כללי יותר אל "זאגנים החופשיים של ממלכתנו", כך שהם יוכלו ליהנות "מחירויותיהם הקמוניות וממנהגיהם החופשיים" נוסף על אלה שבתם הכיר במפורש. בסעיף 29, שמשמחו היחה להכטיח את השלמות הפיית של הנתנייגם, כתוב: "אדם תופשי (*homo liber*) לא ייצער, ינושל מוכושו או יוצא אל מחוץ לתוך (*unlawful*) או לא יסוד בשום דוד, לא נשים את ידיו ולא נגרום שאחרים ישינו עליו די (*liber nec super eum*)".

גורמוניו של הנאשם במשפט נושא את התינו *habeas corpus* ה־*replegiando* (או *replegiando*) לוחק המינית, "באורח דווחה, זו עתיק יומין שוקרים את ה־*habeas corpus* וכוון להבטיח גרבותו של הנאשם במשפט נושא את התינו *habeas corpus* ה־*replegiando* (או *replegiando*)".

שלבן ההרדיוות העתיקות והגיניימיות ובין תחירות המדות ביסי לזמורקטיה המודרנית יותר מאשר נוסחה זו. אין זה האדם החופשי, על תקנותיו ותוכיות היתו שלו,

ומדינת-הלאום, ומשום כך רעיונה לא פותח בתקופה שלאחרי המלחמה, הדיש הממשלני (והאינסטרומנטלי) בכוונת האדם הריבוי המכוננת וההסתמים במסגרת ארגונים בינלאומיים מניעו במעט להלוויין את המבנה האמיתי של משמעותה ההיסטורית של המונחה. אולם תגמיל הרגע להפסיק להתבונן על המכוננת לגבי הכוונת בעל הצהרות בעלת ערך צבחי, על-משפט, הנטות לחיים את המתקן (לאמיתו של דבר, ללא הצלחה מרובה) לברר עקרונות אחרים נצחיים, ולהחיל להתייחס אליהן בהתאם להקדירן ההיסטורי האמיתי בעיצוב מדינת-הלאום המודרנית. הכרנות הכוונת מייצגות את דמותו הבראשית של הזותם החיים המשפטי-הפוליטי של מדינת-הלאום. אותם חיים משופים וטבעיים, שהמשפט חישן (*ancien régime*) היה אדשי כלפינים מבחינה פוליטית, שבחזונם חיים שנוצרו, חיו שייכים לאלוהים, ושהנוכחני בעולם הקלסי (לפחות לכאורה) בבידור כ-*zōē*, להביל מהחיים הפוליטיים (*bios*), פוסעים עתה אל חזית מבנה המדינה ואף נתפחים ליסודות הארציים של הגלגלמיניות והריבונות שלת.

בריקה פשוטה של סקסט ההגהרה בשנת 1789 בעידה שהחיים המשופים והטבעיים עצומם, דחינו, עובדת הלילה כשליצמה, מופיעים כאן כמקור תוכנת ונשאה. בסעיף הראשון כתוב: "כל בני האדם נולדים ונשארים בני-חורין ושווי-כחיות", (תניסות המהפך ביותר, במקדחת מבטי זו, הוא זה של הפרויקט של לאפטייט שפותח ביולי 1789: "כל אדם נולד עם זכויות בלתי-ניתנות לוויחור ובלתי-ניתנות לביטול") אולם, מן העבר ואחר, אותם חיים טבעיים, שבתוכנם את הביט-פוליטיקה של המודרניות מצדדים בבסיס הפרד תפולטי, נעלמים אל תוך דמותו של האדם שהפיקה על זכויותיו הטבעיות והבלתי-סתבטלות "משרות של כל התאגדות פוליטית היא השמירה על זכויותיו הטבעיות והבלתי-סתבטלות של האדם", דווקא העובדה כי יסוד הלילה נותר בליבת של הקהילייה הפוליטית מאפשרת להצהרה בקודות זו לייחס את הריבונות ל"אומה". (סעיף 3: "מקורה של כל ריבונות הוא, לפי מהותה, באומה") (אוּמַה (nation), הנגזרת אטימולוגית מ"ascere (להורויל), סוגרת כך את המעגל הפתוח של לדת האדם.

2.2. הכרנות על זכויות חייכות על-יכן לוחתפס כמקום שבו מתממש תועבר

מהריבונות המלכותות בעלת המקור האלוהי אל הריבונות האומית. מעבר זה מבטיח את ה-*executio* של החיים בסדר המדיני החדש אשר יידש את המשטר הישן לאחר תחולטשותו. העובדה כי במסגרת המעבר הזה, ה"ניתן" נהפך כפי שצוין, ל"אומה" משמעותה כי הלילה – דחינו, החיים התשופים הטבעיים כשליצמם – נהפכת בפעם הראשונה (חוודת לשינוי שעל תיצאותיו הביט-פוליטיות אנו מתחילים לעמוד רק חיים) לישאר המיידי של תריבונות. עקרון הילידות וקדירן הריבונות, שהיו מופרדים במשטר הישן (מקום שהלדה סימנה רק את היווצרותו של ה-*sovereign subject*) על-מנת לכוון את תבסיס של סופי בגופו של "הנתין הריבוני" (*sovereign subject*) על-מנת לכוון את תבסיס של מדינת-הלאום החדשה. לא ניתן להבין את הזנת-עוררות ואת השלחת "הלאומית" והכיר-פוליטית של המדינה המודרנית במאות המעש-עשוד והמשרים אם שוכחים שהבסיס שלה אינו האדם כפרט פוליטי, תופשי ומדעי, אלא מעל הכל חיי התשופים, עצם לידתו, שהיא כשליצמה, במעבר מנתין לאומי, משקופת בעקרון הריבונות. הפיקציה המשממכת כאן היא שהלדה (*nascita*) נהפכת לאלתי לאומה (*madia*), כך שלא ניתן להבדיל בין שני

של הגוף להיציג אשר מייסדת את השוויין השביעי בין בני-האדם ואת נתינתו של ה-*Commonwealth*:

אם אנו מסתכלים על גוף האדם תכונת ומחשיבים את שברירייה אותיות של הגוף האנושי (אשר תורבנו מסוקן על-ידי קיצו של הכוח, תחוסן ותקוץ) ותקלות שבה יוכל האדם החלש ביותר להרוג את האדם החזק ביותר, אין סיבה שאדם כלשונו יסמוך על כוחו ויחשוב עצמו לעליון משבעו על האחרים. אלה המסוגלים לעשות אותם זכירים זה לזה הינם שוים; ואלה היכולים לעשות את העליון – דחינו, להרוג – הינם בטבעם שוים בניניהם.¹⁹

המטפורת הגדולה של הלוייתן, שגופו מורכב מגוף פרטיים, צריכה להיקרא לאור זה. היכולת המותלתת של גופי הפרטים להרוג יוצרת את הגוף הפוליטי החדש של המערב.

2. זכויות האדם והביט-פוליטיקה

- ג.1. תנה אריבט כינתה את הפרט החמישי בספרה על האימפריאלזם, פרק המוקדש לביצית הפליטים, שקיעתה של מדינת הלאום וכן זכויות האדם. ניסוח יחודי זה, המתבר את גורל זכויות האדם לוח של מדינת-הלאום, נראה כמרימו על קשר אינטימי וחכרתי ביניהם, אולם המתברת עצמה מותירה שאלה זו ללא מענה בקודת-המונח של אריבט היא הפרדוקס של הזמות שהיתה אמורה לגלם את האדם בעל הזכויות במלוא מרבנו – הפליט – מסמלת לעומת זאת את המשבר הקיצוני של מושג זה. מושג זכויות האדם – היא כותבת – "המבוסס על הנתה קיומו של האדם כשליצמנו, קדם בו ברנע שאלה שנעשיירו כמאמנים בו פגשו לראשונה פנים אל פנים אנשים שאיברו כל תכונת או תקשר ספציפי מלבד היוחם בני-אדם."²⁰ בשטת מדינת-הלאום, זכויות הנחשבות לזכויות מקוריות שלא ניתן לוותר עליהן מתגלות כחסרות כל הגנה וממושות ברנע שבו אי-אפשר לעצב אותן כשייכות לאורחי אחרת מדינה. עובדה זו מרומזת, אם מהמחריים בדבר, באי-תבהירות של כותרת הוכרחה משנת 1789 עצמה; תכרות זכויות האדם והאורח (*La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen*) אין זה ברור אם שני המונחים "homme" ו-"citoyen" מכנים שתי נציאיות אוטונומיות, או יוצרים לעומת זאת שיטה אחידה שבה תמונת הדישן כולל ומסחר המיד כמות השני; ואם כך הכר, אייה סוג הוא קשר קיים בין שני המונחים ותקשר זה, ה-*bourgeois* של בורק (Burke), שעל-פיו הוא מעצירף לאין שיעור את "זכויות האנגלי" (Rights of an Englishman) על תכויות שלא ניתן לוותר עליהן, ורכש עומק בלתי-מעורפי.

19 T. Hobbes *De Cive: The Latin Version* (H. Warrender ed., Oxford, 1983) 93
 20 Arendt, *supra* note 15, at p. 229

פרדוקסלי, יחס זה נעשה נהיה לגמרי רק באשר הוא מנוקם בהקשר מבין-פוליטי שבתוך על-ידי חריבונג והלאומיות המכרות והכוחות.

רק תקשור בין זכויות האדם ובין התנגדות מבין-פוליטית החדשה של החריבונג מאפשר לתבין לאשרה את התופעה הייחודית, שצויינה פעמים אחרות על-ידי היסטוריונים של המהפכה הצרפתית, כי בן-ברגע שזכויותיהם של ילדי ומקום הוכרזו כזכויות שלא ניתן לוותר עליון וכזכויות בלתי-מתפשרות, חולקו זכויות האדם באופן כללי לזכויות פעילות וזכויות סבילות. כבר סיאס (Sieyès) בברור פירץ ב-*Préliminaires de la constitution* כי זכויות שבתורה נוצרות הן הזכויות שהתגברו נוצרת למען שימורן, והזכויות פוליטיות הן הזכויות שהתגברו נוצרות באמצעותן. למען ההבטחה, היה עירף לננות את ההאשונות זכויות סבילות ואת השונות זכויות פעילות... כל תושבי המדינה צריכים להיות מהזכויות של אזרחים סבילים... לא בולם הינם אזרחים פעילים. נשים, לפחות בשלב תחומה, ילדים, והים וכל אלה שאינם הרוגים מאומה למשד הצבאי אינם צריכים להיות בעלי השפעה פעילה בפנייהם ציבוריים.²² כמורכ, הפסקה המצוטטת לעיל של לנגוזה, לאחר שהגדיר את ה-*membres du souverain*, נמשכת במילים הבאות: "לכן ילדים, חול-ידות, קשינים, נשים, אלה שנידונו לעונש מאסר או לעונש קלוין... לא יהיו אזרחים."²³

במקום לדאוג בהתננות אלה רק הנבילה פשוטה על הציקרון המוקדשי השוויוני, תוך סתירה בולטת לעין של דוח המכרות וכתבן, עליו, ראשית, לתפוס את מובנן תבי-פוליטי העקבי. אחר המאפיינים המתחמים של הבין-פוליטיקה המודרנית (שיאמר במאה התשע ער לכדי יאשי) הוא תוצרן שלה שבחוקי, לכן הרגע שהחיים הפעילים של סף החיים המובין ומפורד בין מה שכפנים ומה שבחוקי, לכן בהגדרה מהחדשה והמדיית של סף החיים בסיס התרבותות. הוציט את תומת ה-*oikos* והודרים עמוק יותר ויותר אל תוך הפוליס, הם נהפכים במקביל לקו בתנועה שיש למתוח אותו מחדש ללא הפסק, כאשר הכוחות המכרות והפסקות את ה-*zoe* לפוליטי, מתעורר הצורך לגמרי מתוך אותן התננות ומחיצות המאפשרות לבנות חיים קדישים, וכאשר החיים הפעילים הוכללו לגמרי ב-*polis* – וכדבר זהו כבר התרחש בנינו – אותם ספים נודדים, כפי שניראה, אל מעבר לגבולות האפלים המפורדים בין החיים והמוות, לשם יזהויו של מת-ה חוש, אדם קודש חדש.

3. א. אם הפליטים (אשר מספרם לא הפסיק לגדול במאה התשעים, והיום הם מחרוים חלק בלתי-מובטל מהאוגוסות) בייצגים גורם מדיצי כל-יכר בסדר של מדינת-הלאום המודרנית, זה מוצל לכל מכיוון שתוך כדי שבידת הממשליות בין אדם ואזרה בין-לידות (*nationalité*) ולאום (*nationalité*). הם מביאים את הפיקציה הבראשיתית של תרבותות המודרנית עד משבר. תוך חשיפת התבולת בין לידה ואומה, הפליט גורם שהחיים החשובים

22 E.J. Sieyès *Essais Politiques* (Paris, 1985) 189–206

23 W.H. Sewell "Le citoyen / La citoyenne: Activity, Passivity and the Revolutionary Concept of Citizenship" *The French Revolution and the Creation of Modern Political Culture* (Oxford, 1988, vol. II) 105

המוגזרים. הזכויות משויכות לאדם (או נובעות ממנו) רק אם האדם הינו תבסיס המתפתוג (אשר לעולם אסור לו להופיע ככזה) לקיומו של האזרה.

רק אם מבינים את התפקיד ההיסטורי המהותי של הכרזת הזכויות ניתן להבין גם את התפתחותן ואת המלגולים שעברו במאה התשעים. כאשר ההבדל המובין בין לידה ואומה מתגלה ככזה, ומדינת-הלאום נקלעת למשבר מהמשיך בעקבות חורבן הסדר הליברלי-פוליטי של אירופה כותמצה מהחומרת העולם הראשונה, מופיעים הפסיים והנצונים, דהיינו, שתי תנועות ביי-פוליטיות במהותן, אשר הפכו את החיים הפעילים לאחד המופי של הכרעת תרבות. אנו ריגילים לשעון בצמד המילים "אדמה ודם" (Bleu und Boden) את מהות האירואלוגיה הנאציונל-סוציאליסטית, אכן, כאשר אלפרד רונברג (Rosenberg) מעוניין לכסא את השקפת העולם הנאציונל-סוציאליסטית, הוא פונה בדיוק לעירוף זה. "השקפת העולם הנאציונל-סוציאליסטית" – הוא כותב – "נובעת מן התרבה שארמה ודם מהחיים את מהות הגרמניות, ולפיכך יש לנתב את הפוליטיקה המודרנית שהתגברת כר בהחייחה לשיי נתונים אלה."²⁴ אך לצייתים קרובות מדי נשכה שלונסוטה שהתגברת כר מבוזנה פוליטית יש בעצם מקור משפטי בלתי-מויזי: מדובר בלא אחר מאשר הביטוי התמחיתי של שתי אמות-המידה שהיו בשימוש כבר בימי המשפט הרומי לשם זיהוי האזרחות (דהיינו, החותם הראשוני של החיים בסדר המדינתי): *ius soli* (לידה בתחום טריטוריאלי מסוים) ו-*ius sanguinis* (הולדה להורים אזרחים). אמות-מידה משפטיות מסורתיות אלה, שלא היו בעלות משמעות פוליטית מהותית במשך העתים במיחן משפטן מסורתיות אלה, רכשו עם המהפכה הצרפתית חשיבות חדשה ומכרעת. אזרחות כעת אינה מהות רק את ההכנה הקבוצתית לסמכות מלכותית או לשיטה משפטית מסוימת, ואינה מוגלמת רק – כפי ששען שליאה (Chalier), כאשר הציג לאספה, ב-23 בספטמבר 1792, להפיק, בכל חוקי ציבורי, את ההואר *stieur* – את העיקרון השוויוני החדש; תאודורה מכנה את המעמד המלחתי של לנגוזה (Languet) ובסיסה, ועל-כן מהות מילולית – אם נשתמש במלותיו של לנגוזה (מכאן המרכיב "אזרחות" – באספה – את המושג "אזרחות" בהמות הפוליטית המודרנית, המאליצת את רוסו לומר: הבחירות) של המושג "אזרחות" המשמעות תאמתית של המונח "אזרח". ומבוא גם, "אין מתב בצרפת... אשר הבין את המשמעות תאמתית של המונח "אזרח" ומבוא גם, לתבילי, הגדול המהיר במהלך המהפכה הצרפתית במספרן של התקנות שהסדירו את אזים הינו *אזרח ואזרה* אינו כזה, ובישאו, תוך צמצומו בתודעה, את תחום ה-*ius soli* וה-*ius sanguinis*, השאלה מה הוא צרפתי? מה הוא גרמני? שלא היווה עד לאותו רגע בעיה פוליטית, אלא רק תמה נוספת במסגרת דינוי האנדרתופולוגיה הפוליטית, מתחילה צדה להוות בעיה פוליטית מהותית, הנחנת בכוח להגדרה מהחדשה המדינית, עד כי לגבי הנאציונל-סוציאליזם, החשובה לשאלה "מה הינו גרמני?" (ומכאן גם: "מה ומי אני גרמני?") נתפכת מיידידת להופפת את המשימה הפוליטית העליונה. פשיים ונאציזם הם מעל וכלל הגדרה מחדש של היחס בין אדם לאזרה, ועד כמה שהדבר יכול להיראות

24 A. Rosenberg *Blut und Ehre, Ein Kampf für deutsches Wiedergeburt, Reden und Aufsätze 1919–33* (München, 1936) 242

21

על-אף סגירותם לזכויות האדם והקדושות שלא ניתן לזוותר עליהן²⁴, כי הם חסרי יכולת לתלושין לפתור את הבעיה ואף לתמסדר עמה באופן הולם.

4.4. התפרדות בין המוניטרי ובין הפוליטי, שאנו תזוים אותם במינוח, היא השלב הקיצוני בהפרדה בין זכויות האדם וזכויות האזרח. הארגונים הממוניטריים, הנממכים כיום יותר ויותר על-ידי גופים על-לאומיים, אינם מסוגלים אלא לתפוס את הזי האדם ברמותם כחיים תשוטים או קדושים, ועל-כן, בסופו של דבר, שומרים על סגירותיות תשאית עם הכוחות שנגזם היו אמונים להזאבק. מבט קט במסע ההסברה לאיסור כספים למוען פליטי רואנדה רזי להביץ שחתי אדם כאן נחשבים (ובוודאי יש לךן סיבות טובות) לחיים קדושים, ההינו, חיים שניתן להרוג, אך לא להקדיב, ואשר רק ככאלה יכולים להוות מושא לעזרה והגנה. "הענינים המהותנות" של היילד הרואנדי, שתצולמו מוצג על-מנת להשיג כסף, אך "מציאותו בין החיים התשוטים של ימינו, צופן שהארגונים הממוניטריים וקדיים יותר מכל דבר אחר את החיים התשוטים של ימינו, צופן שהארגונים הממוניטריים וקדיים לו בדיקת כפי שהכות המדינוי וקדיק לו. התמוניטרי המופרד מן הפוליטי אינו ככול אלא לשדור את בידדות של החיים וקדושות שהריבונות נבנתה על גבם, והמתנה, הדיינו, המרדב ושדור של הוצאת-מו-חלל, הוא הפרידגמה הבי-פוליטית שהתמוניטרי אינו מצליח להתגבר עליה.

יש לשהור לגמרי את המושג "פליטי" (רמות החיים שהמושג מייצג) מהמושג "זכויות אדם", ולנתחיים בכובד-ראש לתת של ארגז, המקשרת את גורל הזכויות עם גורלה של מדינת-הלאום המדינוי, באופן שבו השקיעת והמסכר של האזח משמעם בהכרח סופו של האזח. יש להתחייס אל הפליט כפי שהוא: מושג קיצון הקורא תגור באופן רדיקלי על הקייגוריות והסדרות של מדינת-הלאום, למן הקשר לידת-אומה ועד לקשר אדם-אזרח, מושג המאפשר באופן זה לפנות את הדרך להשיבה קטיגוריאליית חדשה בשירות הפוליטיקה, השיבה שבה החיים התשוטים אינם מופרדים ומוצאים מן הכלל, לא כסדר המדינוי ולא כדמותן של זכויות האדם.

תקלין "צרוחים, עשו מאמץ גדול יותר אם ברצונכם להיות רפובליקאים", שקרא דולמנסה המופקר בספרו של המרקוז דה סר (Sade), *Philosophy in the Boudoir*, הוא גלוי-הדעת הבי-פוליטי הדישו, וייזכר שגם תקיצוני ביותר, של הפנת החדשה. בדיק כרגע שבו המתכבה תופכת את חלדת – הדיינו, את החיים החשוים – ליסוד הריבונות התוכוית, סר מבלה על תבמה (בכל יצירתו, ובפרט ב-*Days of Sodom*) את ה-*theatrum politicum* כריאטור החיים התשוטים, אשר בו, באמצעות הדיינו, החיים הפריולוגיים של הנוף עצמם מוצגים כיסודות פוליטיים שחורים. אך משצוותה הפוליטית של יצירת סר איננה כה ברורה כבעלון הו, שבו ה-*maison*, בית שכל אדח יכול למוען פומבית במסגרתו כל אדח אחר ולתרוי לספק את צרכיו, נהפך לחזום הפוליטי המובהק, לא הפילוסופיה בלבד, כי אם, ובראש ובראשונה, הפוליטיקה מסתגנת דרך חדר-המיטות; אדרבה, בפרויקט של דולמנסה

24 C. Lefort *Ecriture à L'Épreuve du Politique* (Paris, 1992) 1-100

יורפועו לרגע ביררה הפוליטית שהם היוו לה קדם-הגדה תכונה. במובן זה, הפליט הינו באמת, כפי שארגז מציטה: "אדם הזכויות", ההופעה הראשונה ההחדה מהוץ למסכת האזרח המבסה אותו דרך קפי. אולם דווקא בשל כך כה קשה להגמרי את דמותו של הפליט מבחינה פוליטית.

למן הלהטות-העולם הראשונה, הקשר לידת-אומה אינו מסוגל עוד למלא את תפקידו המבשיר בסמגרת מדינת-הלאום, ושנו המונחום החלו מגלים את הנתחוק הבי-דינוי-הדינו לגישור שבניהובם מנקודת-מבט זו, הגידול הניכר במספר הפליטים והמוסרי-הדינו בדירה האירופית (בפיקימוץ קצר עקרו ממדינותיהם מיליון וחמש מאות אלף בני-אדם מודוסיח תלבנה, שבע מאות אלף ארמנים, חמש מאות אלף בולגריים, מיליון יוונים ומאות אלפי גרמנים, הזגורים והומנים) היא אחת מושיי תופעות משמעויות ביותר. התופעה הנוספת היא היצירה בת-זמננו של נורמות מדינויות המאפשרות את התפקעה המדינוית של תושבות ואזרחות מתלקים גרולים של האוכלוסיות בארצות אירופה. הריאשונה שעשתה שימוש בתוקפים מעין אלה הייתה צרפת, בשנת 1915, בנוגע למתאזרחים ממוצא "עוקי"; בשנת 1922 לקחה בליגיה דוגמה מצרפת ופסלה את אזרחותם של אזרחים שביצעו "מעשים אנטי-לאומיים" במהלך המלחמה; בשנת 1926 חוקק המשטר הפשיסטי חוק דומה ביחס לאזרחים שהציגו עצמם כ"בלתי-רדייים לאזרחות האיטלקית"; בשנת 1933 הוגיע תורה של אוסטריה, וכך זה נמשך עד לחוקק נירנברג שהסדירו את "זאזרחות ברייק" ואת "ההגנה על היה והכבוד הנגמנים", ואשר הביאו את ההחליך הנה"ל לקידוח הקיצוניות ביותר, הנוך תלווקת האזרחים הנגמנים לאזרחים בעלי זכויות מלאות ואזרחים מודגה שניה, והחדרת העיקרון שהאזרחות היא דבר-מה שיש להויות רדייים לו, ועל-יכך ניתן תמיר לקרוא עליה תיגור. אזח החוקים המעשיים שהנאציים דבקו בו בהתגדה במהלך "הפתרון הסופי" קבע שרק לאזח שלילה מוחלטת של האזרחות (שלילה אותה שריי אזרחות שנגשאר עדיין לאזח תיקי נירנברג) ניתן לשלוח את תזרחים למחנות ההשמדה. שהי הובוצעות ממוכדכות, שביניתן יש, אחיי הכל, יחסי-גומלין החוקים, מדינות שהקשר לידת-אומה, שעליו ייסדה תכרות 1789 את מדינת-הלאום החרישה, איבד כבר בתקופה זו את תאומוטקיום ואת כוח ההסדרת העצמית שלו. מצד אחר, מדינות-הלאום מציינת רגנה מרובה לחיים תשכניים בהפלייתן הפנימית בין חיים אמיתיים, אם ניתן לכנותם כך, ובין חיים תשוטים, נסולו כל ערך פוליטי (הנוצעות והאזרגוניה הנאצית ניתגות להנבה רק על כסיס הקשר זה); מצד אחר, זכויות האדם, שהיו פעם בעצות משצעות רק בקסיס-הנהנה לזכויות האזרח, מופרדות מהן בהתגדה ומשמשות, מווען לזיקשר האזרחות, לייצוג והגנה לכאורה על החיים התשוטים, המורחקים יותר ויותר לשולי מדינת-הלאום, תמיר-הלאומיים, ואחר-יכך ארגון האומות המאחדות המודרני והסותר של תהליכים אלה הנוו לכסח אזח הנגורוים לכשילון המאמנים של כמה ועדות באמצעותם עם בעיית הפליטים ועם ההגנה על זכויות אדם, מלשכת גנוס (Bureau Nansen) (1922) ועד לנציב העליון לנושא הפליטים (1961), שפעילותו אינה יכולה להיות בעלת אופי פוליטי על-יפי התקנתו, אלא "הומניטריית המביתת בלבד". מכל מקום, תכרות לזכויות שכל אימת שהפלטיים אינם מייצגים עוד מקדיים פרטיים, אלא, כפי שקורה במינוי יותר ויותר, תופעה מונוית, תוכלויו אותם ארגונים, כמו גם אותן מדינות בודדות,

ליוויסות תום הנגוף וכיצאצא בוחם, הישרדותו של האדם במצב של תרדמת-יתר הייתה נקשרת באופן אוטומטי באשר שיפול ההתייאה תופסקו; היצרך המוחלט של הנגבות על גירויים, המאפיין את התרדמת העמוקה, נמשך בקריסה קרדיוסקולרית מיידיה ונמספספנה של כל תנועה גשמונית. מנגד, התמדה בטיפול ההתייאה והתהפאפשה את הישרדותו של האדם כל עוד היה שריר הלב, תוך מכלול עיריין מוטוגל עיריין להתכווץ בקצב נמוך שריים להבטיח את הרחבת כלי הדם של האיברים הפנימיים (לא יותר מאשר במשך כמה ימים, בדרך-כלל, אך האם דובר באמת בהישרדות? מה היה תנודם המינים שמעבר לתרדמת? מידו או מהו האדם השורי במצב של תרדמת-יתר? בהתמודדות עם אומללים אלה, המלומד את המצב שהתדרגותו בעזרת המונח "*coma dépassée*", – כותבים המתכתבים – תפקודי המינים, האיש תופש לבסוף את מקומם של הדוממים, הפיתוי ללחץ על המתג המשותף הולך ומתגבר.²⁶

2.2. מולרה וגולון הבינו עד מהרה שמשמעותה של ה"*coma dépassée*" תורגמה אל מעבר לבעיה הטכנית-המדעית של ההתייאה: בעת הנוחה על כך המאנויים לא פותח ולא יותר מאשר התגרות ממוש של המוות, עד אז הייתה קביעת המוות נתונה בעצם לשיקול-רעיון של הרופא, שעשה שימוש באמות-המידה המסורתיות שלא השתנו במהלך מאות שנים; דום הפעימות הלב והפסקת הנשימה, תרדמת-יתר הפכה את שתי אמות-המידה עתירות היפוך הוללו למישנות מבדי לאמת את המוות, ויצרה ששת הפקר בין התרדמת ובין הפעימה, תוך כדי חיוב להוות אמות-מידה חדשות ולקבע הגדרות חדשות. כפי שכתבו שני הנוריופולוגים, הנערה התפשטה "עד כדי העמדתם בספק של גבולות החיים וטיפינים, יותר על-כן, לכדי הגדרת תוכן לקבוצ את שעת המוות הישומית".²⁷ הבעיה נעשתה רחופה ומסובכת יותר בשל צירוף מקרים היסטורי, מטובם של אלה שלא בורר לגורם לצולם אם הם מקריים אם לאו: התפתחותה של טכנולוגיית ההתייאה שאפשרה את ה"*coma dépassée*", התרחשה בריקן בזמן שבו פותחו ושוכללו טכנולוגיות המשגלה, מצבו של האדם הנמצא בתרדמת-יתר היה המצב האידיאלי לכריחה אכזרים, אולם הגדרה מדויקת של שעת המוות נדרשה למניעת הטלת אחריות משפטית על הרופא בנין רצון, בשנת 1968, קבע ד"ר של ועדה מיוחדת באוניברסיטת הרוורד (*The ad hoc* Committee of the Harvard medical school) את אמות-המידה החדשות לתודעה לפעולה, ותוך את המושג "מוות מוחי" (*brain death*), שחתל מוחיך מאותו הרגע, בהדרגתיות, את חמתו (כליוני ויכות עץ) על תקינות המדינית בניגאלאמית, עד אשר חוד לתקופה של מניחה אמריקאית ואירופיות רבות, האיור האפל שמעבר לתרדמת, שמולדה וגולון תחזירנה מתגונד באי-רצאות בין תריים המוות, מצייר עתה את אמת-המידה החדשה של המוות. (ייתכנת הרשאות שלגן" – פותח המגולנד ריפולש – היא להגדיר את התרדמת

²⁶ *Ibid.*, at p.14
²⁷ *Ibid.*, at p. 4

הדר-המדינות תופש את מקומה של ה-*cifé* במרכז שבו הפיבורי הפרישי, תריים החשופים ותקנים הפוליטי מולפנים מקום.

תשיבותו ההולכת וגוברת של הסדר-מונרכי במודרנות מוצאת את שורשיה בתהליכים אלה; סודי-מונרכי הוא כריזק השכנוקה של המדינות שבאמצעותה מולים את תריים החשופים של הישות למעשה המיני. ולא רק האגלוגיה עם הכוח הריבוני מטפלת באופן מודיע על-ידי סד (ראו "אדם" – הוא כותב – "שאנו רוצה להיות רדון בלשר יש לו קופשה", אלא גם הישמאיה בין המון סאקרי והידיכן, שבמצאת כאן בשותפות שקשרת בין המונרכיט לסרטיס, תקיבן והתליין.

האקסולאית של סד אינה טמונה ביטובה שהוא היה תיאשון שתמתי על האיפולישיות של המדינות בהתקנתו האי-פולישית; התקין הוא תוכנו: המודרניזט של סד טמונה בכך שהשק באופן שאין שני לו את המשמעות הפולישית לחלוטין (דתינו, היבי-פולישית) של המדינות ושל תריים הפיזיולוגיים עצמם, כמו במחנות הייכוו של המאה העשרים, תאופי הטיסיליטרי של ארגון תריים בטידתו של סילינג, עם התקנות המדוקדקות שאינן מותירות על שום היבט של תריים הפיזיולוגיים (אפילו לא על פעולות העיכול המקודדות והמפורסמות באופן כפייתי), מוצא את שורשיו בעובדה שזו הפעם הישונה שבה חשבו על ארגון נורמלי וקולקטיבי (מכאן פוליש) של תריים אנושיים המבוסס בלצדית על תריים החשופים.

ד. הפולטיקעית של המוות

ד.1. בשנת 1969 פרסמו שני נוריופולוגים צרפתיים, מולרה (Mollaret) וגולון (Goulon), מחקר קצר ב-*Revue neurologique*, ובו הטיפו לפנומולוגיה המוכרת של תרדמת צודה חדשה וקיצונית שאותה הגדירו "*coma dépassée*" (ניתן להתגמה ל"תרדמת-יתר", לצד התרדמת הקלסית, המאופיינת באובדן תפקודי תריים תכוללים יחס [למבטיה] (מודעות, תנועה, תישות, רפלקסים) ושימור התפקודים של תיי תצמת (*vegetative life functions*)) נשימה, ורימת ים, ויסות תם תגוף), הבהינה הספודות הרפואית של אותן תשינים גם בתרדמת צודית שבה השתבש שימור התפקודים של תיי תצמת תריים תכוללים יחס, ובתרדמת *comas*, שבה השתבש שימור התפקודים של תיי תצמת באופן חסור. "לשולש דרגות תרדמת מסודרות אלה" – כתבו מולרה וגולון באופן מתגרה – "אנו מצייעים להוסיף דרגת רביעית, ה-*coma dépassée*", תרדמת שבה ביטולם המלא של התפקודי תריים תכוללים יחס תואם את ביטולם המלא של תפקודי תיי תצמת".²⁸

תניסות הפדרוקסילי במכוון (שלב של תיי לאחר הפסקת כל התפקודים תחייגים) מרמו שתדרמות-יתר הנה תפרי תבשיל (מתוכנים מגדירים זאת *amagon*, דתינו, כופר, שהיא המהיר המופקע המשולם בעד דבר-מה של טכנולוגיות ההתייאה החדשה (תושמה מלאכותית, תחזיקת מתור הם של הלב באמצעות טפסוף תוך-ורידי של אדרנלין, שיטות

²⁸ P. Mollaret & M. Goulon "Le Coma Dépassé" 101 *Revue Neurologique* (1959)
⁴

להיות אמת-צידה תקפה כאשר התגלו טכנולוגיות החתימה והשתלטה, כך, באופן והפחותי, כיום שבו התרחש השתלטה תמות האשונה יפסיק המוות המוחי לשמש כמחלוקתה המוות נתפן באופן זה להופעת-ליואי של טכנולוגיית החתימה.

רוגמה מוטרטלת להנודות אלה של המוות היא המקרה של קארן קוינג'ן (Quinn), הצעירה האמריקאית שרקעה עתה למת עמקוק והחוקקת הוותים שנוס במשך שנים באמצעות הגשעה והונה מלאכותיות. על-פי דרישת הוותיק העניק בית-המשפט לבסוף את האישור להפסק את ההגשמה המלאכותית מכיוון שהצעירה נחשבה למתה. בשלב זה החלה קארן, בתורתה שקעה בתרומת, לנשום באופן טבעי, ו"שודרה" במצב של חנה מלאכותית עד שנת 1986, שנה "מותה" הטבעי. ברור שגופה של קארן קוינג'ן נכנס למעשה לאזור של אי-מוגדרות, שבמסגרתו איבדו המליל "חיים" ו"מוות" את משמעותן, ולפחות מהרבה זה אין תיא שונה במהרה היוצא-מן המאכלס על-ידי החיים השונים.

ד.4. משמעות תוכן היא שכיום (כפי שמשמעות מן התבונה של פייטר מדרור (Medawar) כי "בביולוגיה, דיונים על משמעות המילים 'חיים' ו'מוות' הם סימן לרמת שירה נמוכה") חיים ומוות אינם מושגים מודעים במפורש, אלא מושגים פוליטיים, תרבותיים כמאלה משמעות מדיקת רק באמצעות הכרעה. "הגבולות המבצעים הנדרים ללא הרף", שעציהם דברים מולדה וגוליה, חנים גבולות גידים, מכיוון שחיים גבולות "בייפולטיים", העובדה שהמקיים כיום תהליך רחב שבו מה שמונת על כך המאזנים היא דווקא התגדה מהת שלום באיננה שהתגבת כוחו של חריבון עוברת דרכם בעת, יותר מרמזי, נפיעם נוספת חצה את מדע הרפואה הביולוגיה.

במאמר מבריק, גילין (Gylin) מצויד את רוחות-הרפאים של הגופות – שאותן הוא מכנה *neomorphs* (מתחים הורשים) – שינתן לוח מעמד משפטי של גוויות תוך שמירת מאפייני חיים מסוימים לשם השתלטה עתידית: "הם היוו מלים, מפעמים ומשמנים",³⁹ בכתבה שמוגה, הוגה המוחק חי באמצעות מכשירי החתימה הוגדר על-ידי אחד מהמלכי המוות המוחי כ-*faux vivants* (חי מדומה) "שמותר לפלוש אלין ללא סיג".³⁴

החך החתימה, שה-*neomorphs*, האדם השקוע בתרומת-יחור, וה-*faux vivants* מתגודדים בו בין החיים המוות, מתחם מרחב של יוצא-מן-הכלל שהחיים השונים מופיעים בו במצבם השחור, כאשר לראשונה הם נשלטים לגמרי על-ידי האדם והטכנולוגיה שלו. ובשל העובדה כי אין מדובר בגוף חשבי, כי אם בהתגלות קיצונית של החינו סאקאי (ניתן להגדיר את האדם השחור בתרומת כ"ישות-ניגים בין האדם לחיה", השאלה העומדת על הפרק פעם נוספת היא התגדה של חיים שניתן לקפד אותם מבלי לביע רעה (ואשר כמו החינו סאקאי, לא ניתן "לתקייבם", במובן זה שלא ניתן להמיתם בהוצאת לפועל של גור-ידן מוות).

על-כן אין זה מפליא שכמה מהחוקרים החלבים ביותר של המוות המוחי ושל הבייפולטיקה המודרנית חומכים בהעדרות מודנית לשם קביעת רגע המוות, תוך

33 W. Gaylin "Harvesting the Dead" *Harpers* (23 September, 1974) 30
34 F. Dagognet *Le Matrisse du Vivant* (Paris, 1988) 189

הבלי-הרפואה כאמת-המדידה החדשה של המוות.³⁵ כאשר הבריקות הרפואיות המתאמות מאשורה שמדובר במוות מוחי מוחלט (לא רק של קליפת המוח, אלא גם של גוף המוח), החולה צריך להיחשב למת גם אם הוא ממשיך לנשום חרות לטכנולוגיית החתימה.

ד.3. מן-דעתם, אין בכוחנו להיקלע לזיוכות המדעי לגבי השאלה אם המוות המוחי הגבו אמת-המדידה המכרחה המספקת לשם הכרעה על המוות, או שמה המלה האחרונה צריכה להיותן לאמת-המדידה המסודרת. אולם לא ניתן להימנע מן הדושים שכל הזיוכות עשוי בסתירות לוגיות שאין להיקלן מזה, וכן שהמושג "מוות" נמצא הדיק מהגדרות המדויקות, נע ונד בין קושב אחת לאחת בחוסר התליות משווע, בשדטש מעגל-שושה שהינו מופתי באמת מצד אחד, המוות המוחי נתפס כאמת-המדידה המודרה היחידה למוות, המחליפה את המוות המסיטמי או הטושי הנחשבים כיום לבלתי-מספקים; מצד אחר, באופן מודע למדי, פוגים לאמת-מדידה אחרונה זו על-מנה לגיב את אמת-המדידה המכרעה. במילים אחרות, מפליא שתומכי המוות המוחי מסוגלים לכתוב בתמימות: "...באופן ברתי-נמנע [המוות המוחי] מוביל למוות מוחי מסוגלים לכתוב בתמימות: של לשכת הבריאות הפניתי: "חולים אלה (שקובלן אבהתה של מוות מוחי ואשר היו על-כן מוגים ככך) מתו בחור יממה",³⁰ דיוויר לם (Damm), חסדי של קביעת המוות כאמת-מדידה לקביעת המוות, שהתבון בסתירות אלה, כותב, לאור ציטוט סדרה של מהקרים המביעים שהצעירה של פועלת הלכ מהחחשה יומם מספר לאור קביעת המוות המוחי: "במספר גדול של מחקרים אלה יש שוני בבריקה הקלנית, אך כולם מוכיחים שהמוות הגופני מהרדה בהכרח בהמשך למוות המוחי".³¹ בהתאם לכשל לוגי ברור, צעידת פעולה הלה, אשר זה מכבר נדחתה כאמת-מדידה בת-חוקק לקביעת המוות, שבה ומפיעה לשם צמידת על דיקה של אמת-המדידה שנקראת לחלופיה.

תגודות אלה של המוות, באיזור תאפיל שלמעבר לתרומה, השתקפו גם בתגודות מקבילות בין רפואה ומשפט, בין תכרעה רפואית והכרעה משפטית. בשנת 1974 טען המינויר של אנדרו ד' ליאונס, שהיאשם בבית-משפט בקליפורניה בגרימת מותו של גבר ברייתי אקדת כי סיבת מותו של הקורבן לא הייתה מכרה שירה לקוח, אלא כריית ליכ במהלך ניתוח שנעשה בו, כאשר היה במצב של מוות מוחי, על-ידי המנתה נודמן שומתי, על-מנת לאפשר השתלה, ד"ר שומתי לא חרשע, אולם ניתן לקרוא בחוסר נתח את ההצעה שבה שכנע את בית-המשפט בתפוח: "אני טוען כי מי שמוות מת הוא מת, זו אמת-המדידה היחידה שניתן להחיל באופן אוניורסלי, מכיוון שהמוות הינו האחר החדר שלא ניתן להשיגה".³² על-פי כל היגיון בריא, הצהרה זו מלפדת שכפי שדים-ליכ הפסיק

28 Harvard Medical School "A Definition of Irreversible Coma" 205 *JAMA* (1968)
29 D.N. Walton *Brain Death* (Indiana, 1980) 51
30 D. Lamb *Death, Brain Death and Ethics* (Albany, 1985) 56
31 *Ibid.*, at p. 63
32 *Ibid.*, at p. 75

מהדף 4 בינוי 1861, תקדיק שהודרכה לגרמניה כולה (להוציא את בורנד) בשנת 1871. ניתן אף לאתר בקוד קידום יותר ל-*Schutzhaft* בחוק פרוסי מזה 12 בפברואר 1860, שנועד "להגנת החירות ואישית" (*Schutz der persönlichen Freiheit*) ושמאבק בצורה המוגנת במהלך מלחמת העולם הראשונה ובמהלך המהפכה שהתרחשו בגרמניה עם תחילתה של המלחמה השלום. ראוי לא לשכוח כי מתנות הריבוי הורשו הראשונים בגרמניה לא היו מעשה ידיו של המשפטן הנאצי, אלא של הממשלות הסוציאלי-דמוקרטיות שכלאו כבר בשנת 1923, לאחר ההכרזה על מצב חירום, על בסיס ה-*Schutzhaft*, אלפי פגיעים קונסטרובים, ואף הקיפו בקונסטרובים (Cottbus-Sielow) (*Konzentrationslager für Ausländer* (מתנה ריבוי לאויבים) שאכלסו פגיעים נמלטים יהודיים ממזרח אירופה, ועל-כן ניתן להתייחס למהות הריבוי במאה העשרים ולהודים (גם אם ברור שאין מדובר במתנה השמורה).

הבסיס המשפטי של ה-*Schutzhaft* היה הכרה על מצב של מצור או על מצב של יוצאי-מקרב, ובמקביל השעיית סעיפי החוקה הנרמנת שעסקו בהכנסת חירויות הפרט. סעיף 48 לחוקת ויימר קבע ברקעו: "ישאריי כירלי, במקרה של הפרעה או איזום המורים על הביטחון הציבורי ועל הסדר, לקבל את ההכרעות הנחוצות לשם השבת הסדר הציבורי על כנו, תוך סיועם של הכוחות המהוינים במידת הצורך". לשם השגת תכלית זו באפשרות להשגות באופן זמני (*ausser Kraft setzen*) את זכויות היסוד הכלולות בסעיפים 114, 115, 117, 118, 124, 123, 124 ו-153. בין השנים 1919 ו-1924, הכריזו ממשלות ויימר פעמים רבות על מצב של יוצאי-מקרב-הכלל, שהוארך לעיתים להקופה של המדינה הזרהים (למשל, מספטמבר 1923 ועד פברואר 1924). במובן זה, כאשר הנאצים תפסו את השלטון והוציאו את "הדני להגנת העם והמדינה" (*Verordnung zum Schutz von Volk und Staat*), ביצעו בפברואר 1933, צו שהשתה לזמן בלתי-מוגבל את סעיפי החוקה שהתקיימו לחירות הפרט, לחופש הביטוי והתאגדות, לפרטיות מקום המגורים ולהסיון ולכריזת דורא והטלפונון, הם המשיכו בנותן שגיבושו הממשלות שקדמו להם.

יחד עם זאת, היה בפעילותם החדשה בעל השכיבות, נוסח הצו לא הוכריז במאום את הביטוי *Ausnahmestand* (מצב של יוצאי-מקרב-הכלל) אף-על-פי שמבוקדות-מבט משפטיה, הוא התבסס במפורש על סעיף 48 לחוקה, שהיתה אז בתוקפה, וללא ספק תקיפה להכרזתו של מצב יוצאי-מקרב-הכלל (להסעיפים 114, 115, 117, 118, 123, 124 ו-153 של חוקת הרייך הגרמני, - כפי שנקבע בסעיף הראשון - מוישנים עד למתן תורת הדינה החדשה). דהיינו, הצו נותר בתוקפו עד לסופו של הרייך השלישי, שהוגדר במובן זה כריבוי כרטיולומיאה הקדוש שנמשך שנים עשרה שנים³⁵. כך מפסיקים להתייחס למצב הנאצי-מקרב-הכלל כאל מצב של ממשלה כזו סמנה עובדתית היוצגת, ונושנים לבלבל עם שלשון-החוק עצמה, המשפטים הנאצי-סוציאליסטיים היו מודעים למהותו של המצב עד כדי כך שגם הגדירו אותו בעזרת הביטוי הפרודוקטיבי "מצב של יוצאי-מקרב-הכלל" (*einen gewissen Ausnahmestand*). באמצעות השעיית החירויות הבסיסיות -

K. Drobisch & G. Wieland *System der NS-Konzentrationslager 1933-39* (Berlin, 36 (1993), 26

הסרת כל הסייגים מן האפשרות לפלוש לגופו של "החי המדומי" בתוך ההתייחסות. "על כן עלינו להגדיר את רגע הסוף ולא להסתמך עוד, כפי שהיה נהוג פעם, על קשיין הנגונה ופחות מכך על סימני ריבוי. יש להסתמך על המוות המוחי בלבד... מכך נובעת האפשרות לפלוש לגופו של החי המדומי. רק המדינה יכולה לעשות זאת והייתה לעשות זאת... האורגניזמים שייכים לסמכות הציבורית; הנגף עובר הלאמה (*les organismes le nationalise le corps on la puissance publique*) (*apartienement*)".³⁵ לא רייטר (Reiter) וגם לא ורשוואר (Verschuer) הודיקו לכת כל-כך במשעול הפוליטיקה של החיים המשפטיים, אולם (זה סימן ברור שתבוי-פוליטיקה תצטרף סוף תודעה, ברמקוויט המודרניות ניתן לומר בפומבי את אשר לא העזו הכי-פוליטיקאים הנאציים לבטא.

ה. המהות כ'נומס' של המודרני

ה.1. האורגניזם שהתרחשו במתנות חודשים מן המשפחה המשפטית של פשע עד כדי כך שנושנים לשכות לעיתים קרובות את המבנה המשפטי-הפוליטי שאורגנים אלה התרחשו במסגרתו. המהות חייג לא יותר מאשר הארגון שבו הוגשג הפוליטי שאורגנים אלה המוחלט ביותר ששרר אי פעם על פני האדמה: בשורה התחתונה, זו תקודה המשפחה במונח הן לגבי הקוגנט והן לגבי התודעה הנכונה. כאן נאמן במובן קו הקודמה הפור. במקום להסיק את המהות של המהות מן האורגניזם שהתרחשו שם, נישאל: מה הוא המהות? מהו המבנה המשפטי-הפוליטי שליו הניצד יכלו אורגניזם כאמור להתרחש בו? חקירה זו תוביל אותנו להבחין על המהות לא כעל עובדה היסטורית, כעל אנמליה היסטורית לעבר (אך אם קודמה ניתן עדיין לא-ימות), אלא, באופן כוח או אחר, כעל המשיישה החייתית, הנעמם של המהות הפוליטי שאנו חיים בו עדיין.

ההיסטוריונים מתוכננים אם התופעה הראשונה של המהות מוחה עם ה-*campus de concentration* שהקניו הספרדים בקובה בשנת 1896 על-מנת לרכז את המוד של ארכיטקט המושבה, או שגם עם ה-*concentration camps* שבהם קיבצו האנגלים את תבויים (Boers) בתחילת המאה העשרים; מה שתשוב כאן הוא שבשני המקיים מדובר בתורה המצב של היוצאי-מקרב-הכלל (מצב חירום, הקשור למלחמה קולוניאלית, על פני כלל האוכלוסייה האזרחית. המתנות נולדים על-כן ממצב של יוצאי-מקרב-הכלל ומהמשל צבאי, ולא מהחוק הישן (נאמיל פחות מכפי שהיה ניתן להגות, משינויים ופריחת של ריבוי הענפים). הדבר בולט עוד יותר לגבי ה-*Lager* הנאצי, שמקורו חינו ומשפחה המשפטי המודרניים השטב. חקרים חדאי כי הבסיס המשפטי לכליאת לא היה המשפט הנגונה, כי אם המודרני (*Schutzhaft*) (מולולות: מעצר הנגונה, עיקרון משפטי במקור פרוסי, שמושפטים הנאציים סיווגוהו לעיתים כאמצעי מניעה משפטי, כאמצעי שאפשר "להחזיק במשמורת חקיקה" פריטים לא תלות בהתנהגות פושעת כלשהי, ורק במטרה לנעוץ את הסכרון לבטחון המדינה. אולם המקור של ה-*Schutzhaft* מצוי בחקיקה הפרוסית לשעת חירום

Ibid 35

מצב הויצא-מוז'הכלל עצמו הוא שגולקת ראשון אל תוך הסדר המשפטי. במידה שמצב הויצא-מוז'הכלל הוא "מוצוץ", הוא הונך פרידגמה משפטית-פוליטית הנישנה שבה לא ניתן להבחין בין הויצא-מוז'הכלל, המהנה הוא לפיכך המבנה שבו מצב הויצא-מוז'הכלל, שהוכרלת להכריע לגבי מייסדת את הכוח הריבוי, ממומש באופן שגורני. הריבוי אינו מצב עובדני, כפי שעשה ברוח תוקת ויימר, להכריע בהיב הויצא-מוז'הכלל על בסיס זיהוי הפנימי של הפקודה המאיימת את כוח, הריבוי מייצר כעת דתיפקט את המצב בנוגע מן ההכרעה על הויצא-מוז'הכלל. אם נתבונן היטב, זו הסיבה שבבטייה לא ניתן להבחין במהות בהזיק בין ה-*quæstio iuris* לבין ה-*quæstio facti* ובמובן זה, כל שאלה ונגזרת בהזיקות או באי-הזיקות של האורוצים שהתרחשו עם געשיה בטוילת משפעות. נמתנה הוא כן-לאיים של משפט ועובדה, שכמסגרת געשו שני מונחים אלה לכתי-ניתנים להמתנה זה מזה.

זנה ארבוט הוכרנה בעבר כי במתנות מתגלה במלואו הציקרון העומד בבסיסם של משטרים טוטליטריים, אותו ציקרון שהשכל-הישר מסרב בעשנות להכיר בו, ולפי "מכל אפשרי". רק משום שהמתנות מכוננים מרחק של יוצא-מוז'הכלל במובן שהקונן, מרחק הכולל לא רק את השעינו המתולט של החוק אלא גם את עירובו של חוק עם עובדה עד כדי היתכנות ביניהם, ניתן לזכר על הנעשה במתנות כעל אפשרי להלוטין. אם לא יזכר המבנה המשפטי-הפוליטי הייחודי של המתנות, מבנה שייצרו הינו לצור מצב יציב של יוצא-מוז'הכלל, ייחודו המאורעות הבלתי-נתפסים שהתרחשו שם נעזרי מובן להלוטין. המבנה להמתנה נע באזור שבו אי-אפשר להבחין בין חוק ופנים, בין יוצא-מוז'הכלל, בין חוק ובלתי-חוקי, אזור שבו לא היתה עוד להשיגים "נזויות אישיות" ו"זוגת משפטית" משמעות; יתר על-כן, אם דובר בהחדי, הוא כב נושל מכויות האורה של בעקבות חוקי נידברתי, ובהמשך נעשה חסר אורחות להלוטין במהלך "מתדון חסופי". כאשר הופשטו יושבי המנהל מכל מעמד פוליטי וצומצמו לגמרי לחיים חשופים, געשה המתנה למרחב יושבי המנהל ביותר שהשיג מעולם, מרחב שבו הכוח אינו מתמודד אם דבר מלבד החיים הטחוריים, ללא כל גורם מתווך. זו הסיבה להזיות של סאקס הפרדיגמה למרחב פוליטי בנקודת שבה פוליטיקה נתפכת לביד-פוליטיקה והימו תאמת שהתרחשו במתנות אינה זו התקדמת בציריות כיצד המתנה נחשית פשיע מוויוצים כאלה נגד בדי-אדם; יזיה זה הוגן יותר, ומעל לכל מעיל יותר, להקור בקפידה את הנחלים המשפטיים והנגוני הכוח שבאמצעותם היה ניתן לשלול בצורה כה מתולטל נזויות ופרודטיבות של בני-אנוש, שלילה שהביאה ליי כך שכל מעשה שנעשה נגדם לא היה יכול להתשע עוד לעברה. נמקדורה זו, למעשה, חכל געשה באמת לאפשרי.⁴

4. תחיים החשופים, שלזוכס נוציק יושבי המתנות, אינם על כל פנים עובדה טבעית, הודי-פוליטית, שיהט הזיק מוגבל לקבלה או תכרה. הם ממוזים במידה רבה סך שהמשפט הוצע אותו בקביעות לעבר העובדה, העובדה לעבר המשפט, סך שהמיוזרים משינו עבריו געשוים בלתי-ניתנים להמתנה זה מזה, אי-אפשר לתפוס את ייחודיותו של המושג הנאציונל-סוציאליסטי "נזי", ולהכין במקביל את הערפול יוצא-מוז'הכלל ואת חוסר

כרות וורגר ספור (Spohn), משפטן מקורב למשטר – ייצו יוצר מצב של יוצא-מוז'הכלל לשים קיצונו של המדינה הנאציונל-סוציאליסטית.⁵⁷

7.2. לא ניתן להפריי בהערכת השכיבותו של קשר הוכנו זה בין מצב הויצא-מוז'הכלל ובין המתנה הריכוז לשם הבנה נכונה של טבע המתנה. ה"המתנה" על ההודות, המנצאת במרכז ה-*Schuldhaf*, היא, באופן אידיני, המתנה מפני השעינותו של החוק המאיימת את מצב החרים הודיש הוא ככך שה-*Schuldhaf* מופרד עתה ממצב הויצא-מוז'הכלל שעליו היה מבוסס, וניתר בתוקף במצב השגורתי. המתנה הוא המתנה שמתנה כאשר מצב הויצא-מוז'הכלל מתחיל להנפך לכלל, כך, מצב הויצא-מוז'הכלל, שהיה במתו השעינה זמנית של שלטון-החוק על בסיס מצב עובדני של סכנה, רוכש עתה מעוד מרחבי קבועי שנותר ככה לפרות הכל, מהוזן לסוד הרגיל, כאשר הימלר החליט לחקים ברכאו "מתנה ריכוז לאסירים פוליטיים" במהלך החנינות לציון בהודותו של היטלר לקנצלר הרייך במרס 1933, הופקר המתנה מיידי בידי ה-*אס.אס.*, והודות ל-*Schuldhaf*, הוצב מאז ואילך מתוץ לזי הפוליטי והעונשי. על-אף הכפלת מספר ההודות, ההודות והמברקים שחיו סותרים לעיתים תכופות ואשר באמצעותם ניסו הודות המרכיז של הרייך והרשויות האזוריות של ה-*Länder* לשמור על פעילותו של ה-*Schuldhaf* עמומה ככל שניתן, צריי, לאור הצו של ה-28 בפברואר, הם הודו וקבעו במפורש את עצמאותם והמתולטל של המתנות מכל ביקורות שפיוטיות או מתוולטו של הסדר המשפטי הרגיל. על-פי התפיסות התחיות של המשפטנים הנאציונל-סוציאליסטיים (ראול שמיט היה אחד הבכירים שבהם), שאחריו את המקור הראשוני המשפטי בהוסדות ובהודות הקיימים בהודותו "מוצא הודו ה-*Schuldhaf* וקין לכל בסיס משפטי בהוסדות ובהודות הקיימים בהודותו "מוצא מיידי של המתנה הנאציונל-סוציאליסטית".⁵⁸ בשל העובדה שהמתנות היו ממוקמים במרחב כה ייחודי של יוצא-מוז'הכלל, היה דילס (Dils), ראש המספ, יכול להצהיר: "אין נמצא פקודה או הודאה כלשהי המלמדת על מקור המתנות: אלה לא כוננו, אלא הם אור עמוד על מונס *sie waren eines Tages da* (וכונתאוסן, וכונולר, ליכנוברג, רכאו, כמו יתר המתנות שנוספו לו במהירות וכתוצאה, ליכנוברג, המסות בעיקריות כמעט ללא הפסק; השינוי הזקיר נגע בכמות האגשים שאכלס בתקופות משיבות, במיוחד בין השנים 1935 ו-1937, לפני חוללת גירוש היהודים, הצטמצמה אורכיות; המתנה ל-7,500 נפש). אולם בהרטינות, המתנה על מאפייניו נתפך למציאות קבועה.

7.3. מעמדו הפרודוקטילי של המתנה כמרחב של יוצא-מוז'הכלל ראוי להשוות ל"ז: המתנה הינו חלקת אדמה שהושמה מתוץ לסדר המשפטי הרגיל, אולם בשל עובדה זו אין היא מהווה מרחב מצינו גרידא. היסוד המודרני במתנה נתפך, בהנאם לפירוש האטימולוגי של המונח "יוצא-מוז'הכלל" (*ex-caper*), נלקח החופנה, למובל באמצעות התקנות. אולם

⁵⁷ Ibid. at p. 28
⁵⁸ Ibid. at p. 27
⁵⁹ Ibid. at p. 30

בוֹרְמַנְוִיחַ כִּלְלִי וְאִמְתוּבִיזִיזֵה לִישׁוּמוֹ, כִּלְלִי מִשְׁפָּטִי הַקּוֹנֵצֵה אֶת הַעֲרִיבֵה שְׁמֵכְרִיבֵה בִּיזֵה תוֹא יִישׁוּמִי

החידוש הדרדקלי המשתמע מתפיסתו זו לא משך די הצורך את תשומת-ליב של היסטוריונים של המשפט. לא זו בלבד שהחוקר הנוכח מתפחדר אינו ניתן להגדרה ככלל אר כיצא-מקצבל, במשפט או כעובדה; יהר על-ידי, בחוק זה, כינונו של החוק ותוצאות לפועל – יצירת המשפט ואיפיונו – אינם עוד רגעים בניגודתה. (בנימוך תבין זאת כאשר השלך את היאורייית הריבנות של שמיט על המונרכים הכרוניים. שם, "מתוות המוצאה להורג" נעשית קונסטרוקטיבית, וכאשר על-הם להכריע על היצא-מקצבל, הם נתפסים בחוסר היכולת להוכיח⁴³, הפחדר הינו באמת, על-יפי המגדרה הפתחגורית של הריבון, *Staatensystem*, חוק זה⁴², וזו הסיבה לכך שהפחדר הירשיות המאפיינת את המדינה הדמוקרטית-הליברלית מאבדת כאן ממשמעותה, אף אם היא נשארת בתקופה באופן רשמי. וכנאן גם הקושי לשפוט אותם פקודים, כאדולף אייכמן, שאך הוציא לפועל כחוק את דבריו של הפחדר בהתאם לאמות-מידה שיפוטיות רגילות.)

זו המשמעות הסופית של החמה השמיטיאגית כי עקרון ה־*Führerprinzip* הוא "מושג של חורה מירי ושל גלכחות אחריות"⁴³. ובשל כך יוכל שמיט לטעון, מבלי לסתור את עצמו, כי "חזהי הנהגה מקובלת בקרב החור הגרמני הפוליטי בן-זמננו, שרונקא התרעה לגבי תא-פוליטיות של עובדה או דבר-מה היא הכרעה פוליטית מפורשת"⁴⁴. פוליטיקה היא כעת, מילולית, התכרעה בדבר תא-פוליטי (והיינו, בדבר החיים החשובים).

המתנה הוא המרחב ששורר בו חוסר אפשרות מוחלט להכריע בין עובדה ומשפט, בין כלל ויישומו, בין יוצא-מקצבל וכלל, אולם הכרעות שכאלה מתקבלות באמת מרחב ללא הפסק, העוקרים לפני השומר או הפקיד במתנה אינם עובדה חוץ-משפטית (כפי ולמשתדל בייולוגית לגוץ החוקר) שהם צריכים לחזק עליה את הכלל הנאצינולי-סוציאליסטי המפלה, להיפך, כל מתנה, כל אירוע במתנה, מתחיל ביותר ופני לחריג בורה, מגלים את ההכרעה לגבי החיים החשובים שהגוף הביורוקרטי הגרמני נעשה באמצעותה ממש. הפחדר של הגוף החודר הינה החוצר המיידי של הגוף הגרמני בעצמו, כפי שהינה חוצר של החלה הכלל.

6. ת. אמ. הרבר נבון, אם מהותו של המתנה עניינה התגשמותו של מצב היוצא-מקצבל ויצירתו העוקבת של מרחב שחוקים החשובים והכלל המשפטי נכונים בו לסף של אי-היבטות, אזי עלינו להודות כי אנו מוצאים עצמנו למעשה במיתונו של מתנה כל אמת שנוצר מבנה כזה, ללא תלות בסוג הפעיים המתחוללים בקרבנו, בשמו או בסופוגרפיה המסוימת שלו. האצטדון בבאיר (Bair), שלחוכו חורמה משטרת איטליה ארצית את כלל המהגרים הלא-חוקיים מאלבניה לפני החורם לארצם, מסלול מודיעי.

41. W. Benjamin "Ursprung der deutschen Trauerspiel" I GS (1974) 249-250.

42. I. Svenbro *Phrasikleia, Anthropologie de la Lecture en Grèce Ancienne* (Paris, 1988) 149.

43. Schmitt, *supra* note 40, at p. 226.

44. *Ibid.*, at p. 192.

העקביה המאפיינים אותה, אם שוכחים כי הגוף תכריפולטי המרכיב את הטוביקט הפוליטי היסודי החדיש אינו *questio facti* (לדוגמה, זיהוי של גוף ביו-פוליטי מסוים) ואף אינו *questio iuris* (ויהיו של כלל משפטי מסוים שיש להחילן, כי אם אתר ההכרעה הפוליטית של הייבון הפועל באי-היבטות גמורה בין עובדה ומשפט.

רית זה שמיט שהיטיב לבטא, יותר מאחרים, את טבעו יוצא-הדופן של הקטיגוריות תכריפולטייות היסודיות תחתיות, בהיבדו משנת 1933, "Staat, Bewegung, Volk" ("מדינה, תנועה, עם"), תצביע שמיט על קרבה בין המושג "זוע", שבלעדין "תחול המדינה הנאצינולי-סוציאליסטית מולחקית וים ולא יהיה ניתן אף להימין את חיה המשפטית", ובין "הסציפס הכלליים והבתי-מוגדרים" שחודד עמוק מתגיד אל התקופה הגרמנית והאירופית במאה העשרים. שמיט מצייר כי מושגים כגון "תנועות נאחרת", "יחזמה ראווה", "מניע חסוב", "כיסחון וסדר ציבורי", "מצב סכנה" ו"צודד", המתחייטים למצב, ולא לכלל, חודו באופן פולשני אל הגורמה המשפטית, וכך הביא לירי גיפון האגיליה שהחוק יוכל, א-פריורית, להסיר מקיים ומצבים ושחשופים יחדשו להגביל עצמם אך ורק ליישומם. בהסחת הודאות והצפיות אל המפכו לבלתי-מוגדרים, במובן זה, כותב שמיט אלה גורמים שכלל המושגים המשפטיים יהפכו לבלתי-מוגדרים. מושגים משפטיים תוך שימוש לא-מודע בגגשים פקאייים, קיימים כיום אך ורק מושגים משפטיים יבלתי-מוגדרים. ...כלל ישומו של החוק מונה כונה אחרת, כמרחקת אותנו מן הקרקע האחתה של ודאות משפטית והיצמדות לחוק, אותה קרקע המהווה עוגן לעצמאות השופטים. אולם חודו אחרוני, המובילה לעבר האמונה הפורמליסטית התפלה בחוק, אמונה שוחרתה כחסרת פשר ואשר על-יה תגברנו זה מכבר, אינה ראויה כלל להתחזקת.⁴⁰

מושג כגון זהבנה הנאצינולי-סוציאליסטית של "זוע" (או, בהלחוחו של שמיט, שוויון במטען החורשתי) מתפקד כחודאה כללית (מקביל ל"מצב סכנה" או "התנגדות נאחרת") שאינה מתחזקת למצב עובדתי היעוני, אלא לתבילי, מגלמה תפיסה מירית של עובדה ומשפט. השופט, עובד הציבור, או כל מי שמחויב להביא מושג מסוג זה בהשבונו, אינו מנתב את פעילותו בהתאם לכלל או למצב עובדתי. תוך שהוא כורך עצמו לקהילה התגזרת שהוא משתייך אליה יחד עם העם הגרמני והפיהרי, אדם כזה נע לעבר אחרו שבו להבטחה בין חיים ופוליטיקה, בין שאלות שביעובדה ושאלות שבוחק. אין עוד, מילולית, כל משמעות.

7. רק מקודות-מבט זו, תודרה הנאצינולי-סוציאליסטית, המניחה את מקור החוק המיידי והמושלם במלחוחי של הפיהרי, רוכשת את חשיבותה המלאה. כפי שדבר הפיהרי אינו מצב עובדתי תהפך בהמשך לכלל, כי אם כלל כשלעצמו, במידה שהוא קול חי, כך הגוף הכרי-פוליטי (בהיבטו כפול-תפנים כגוף יהודי וכגוף גרמני, כחיים שלא ראוי להיחום וכחיים מלאים) אינו קודם-תחתית בייולוגית שתוכלל מתחייט אליה, אלא

40. Schmitt "Staat, Bewegung, Volk" *Die Dreigliederung der politischen Einheit* (Hamburg, 1933) 43-44.

יוגוסלביה לשעבר, הוצפה שזינה קיצונית הרבה יותר במובן מסוים. ההתרחשות במחנות אלה לא היו כלל, כפי שהוצהר גמרותו עיפנים הנוגעים ברוב, הגדרה מודיש של חשיטה הפוליטית הישנה בתתאם להסדרים אוניטים וסריטו-אליים תושטים, או במילים אחרות, חזרה קלת-ערך על אותם תהליכים שהובילו ליצירתן של מדינות-הלאום האירופיות; מדרוב למעשה בשבדו חסר המרפא של הנמלים וישו ועקרורם של אוכלוסייות ושל חיים אוניטים לאורך נתיבי פנוטה חושיים לגמרי. מכאן חשבוותם המכרעת של מחנות האיטוס האנוג, העובדה שהנציגים לא חשבו מעולם ליישם את "הפתרון הסופי" באמצעות עיבוד של גשים יהודיות נובעת מכך שעקרון הלידה שהנביתה את הטבעת חותמם של חקיים בסדרת של מדינת-הלאום היה עדיין, גם אם במובן שונה לגמרי, פועל במידת זו או אחרת. עיקרון זה נכנס עתה לתוליד ריקבון והדרה שפעילותו נצטית במחלקי יותר ויותר לבלת-אפשדית. לפיכך עלינו לצפות לא רק למחנות חדשים, אלא גם לתגרות שציוניות ומתחשות בהתמדה של האופן שבו תוסדר הטבעת חותמם של התיים בפוליס. המתנה, שקנה לו כעת שכת בטטחה בתוככי הפוליס, הוא הנמלט תביר-פוליסית החדש של כוכב-החלכת.

כל פרשנות של המשפעות הפוליטיות של המונה "עם" הייבת להתחיל בעובדה יוצאת הדופן כי בשפות אירופיות מודרניות, המלה "עם" מציינת תמיד גם את העצמים המנושלים והמורחקים. מונח אחד ממשש אופוא הו לכינויו של הסובייקט הפוליסית המכונן הו לכינויו של המעמד המורחק דה-פאקטו, אם לא דה-יורה, מן הפוליסית.

בשפה המודרנית, כמו בעגה המשפטית, ה-"*popolo*, ה-"*popule* האטלטיק, ה-"*peuple* הצרפתי וה-"*ueblo* הספרדי (וכן שמות חגוואר המתאוצים: "*popolar*, "*popolare*, "*popolair* או בלטינית מאוחרת שממנה הם נגזרים: "*populus*, "*popolaris*") מציינים הו את הרכב האזרחים כגוף פוליסית אויר (כפי שמצטייר מן תכיווטים: "הם האטלטיק" או "שופטי העם") והו את תכרי המצטרות הנמוכים (כפי שמצטייר מן תכיווטים: "*popolaris*, "*popolaris* ה-"*homo* צדיין את מובן ה"אזרחי" אפילו המלה האנגלית "*people* תכוללת פחות רובדי משמעות, משמרת לפיכך לקרוא, ללא כל תכנות, בניגוד לצעדים ולבו האצולה בתודקה האמריקאית ניתן לינקילן מתייחה בבאום נצטרכג ל-"*the people*, for the "*Government of the people*" תחורה מנגידה במכוון את ה-"*people* תראשון לארזים. ניתן ללמוד צד כמה תחת א-ידידות זו מחותמת גם במהלך התפתחה הצרפתית (תדיינו, בדיק באותה נקודה שבה תועלו טענות נוכות עקרון הריבונות העצמיית) באמצעות יזחי המפקיד המכריע שגיליאה התמלה לאותו מעמד עצמי, שנוחפס כמעמד תמורחיק, ארביט העידת כי "עצם התגדרה של המלה נבעה מומולה, והמונה נופדן לקטיבילה לחוסר מול ולאומוליות - "*le peuple, les malheureux* או "*méprisablement* מהגומל, נהג ורכפטייר לומר: "*les malheureux* טאים, אותה תמויות העזלות והפחות רגשויות של המהפכה.⁴⁵ אולם ככר כספור של בודין (*Republic*, Bodin), בפרק שבו הוא מגידי רטורקטית או "*état populaire*, המונח הינו

45 H. Avenel, *On Revolution* (New York, 1963) 70

תאופיים המקודה שלהוכו אטפו שלטונות וישו את היוזורים לפני הפקחתם בדי הגרמנים, ה-"*Konzentrationslager für Ausländer* בקוטיבוסטאלו, שבו כניסה מושלת ויטור את הפליטים היהודים ממורה אידופ-או אורזי המהונה ("*zones d'attente*") במלתי-עופה צרפתיים בניגואליים שבהם מורחקים ידים המבטיקים תכרה כלפיס יהזי לפיכך מחנות במידה שווה, בבל המקיים תלון, אתר בלתי-מוזן לכאורה (לדוגמה תדיגל מושיעה בו דה-בנמלה-עונפת שאוה דה גול כפריס) תוחם בעצם מורת שהסד תדיגל מושיעה בו דה-פאטי, ועצבת תחרושותן של חוועות במטרתו אינה תלוייה במשפט, כי אם באיכותם וכוונת ואזי של המשטרה המתפקדת זמנית כריבון (לדוגמה, בארבעת ימים שבמחלקם ניתן לחזקו בורים ב-"*zones d'attente* כטרם תמערב חסמכות המשפטית).

ה. מנקודת- מבט זו, לידת המתנה בומונו נראית כמאורע המסמן במובהק את עצם המרה הפוליסית של המודרניות. מרתה זה נוצר בנקודה שבה המערכת הפוליסית של מדינת-הלאום המודרנית, שנוסדה על בסיס הקשר הפונקציונלי בין אתר (ארמה) וסדר (המדינה) מוגדרים, קשר שגובש באמצעות כללים אוטומטיים להטבעת חותם החיים (לידה או האומה), נקלעת למשבר מהמשך, והמדינה מתלטיה לוסול לידה באופן בלתי-אמצעי את השיפול בתיים התינגוגיים של האומה (מדינות: ארמה, סדר, לידה, שבו של תתמום הלואם מוגדי, לפיכך, על-ידי שלושת הוסרות: ארמה, סדר, לידה של תתמום הישן אינו נוצר בקרב שני התכיטים שכונונו אותה על-פי שויט (מקום, *Ortung*, וסדר, *Ordnung*), כי אם בהטבעת חותמם של התיים החשופים (תלדיה שכר גהפכת לאומה) בשנותם. דבר-מה אינו יכול עוד לתפקד במטרת המנונגוים המוסדותיים שוסדרידו הטבעת חותם זו, והמתנה הוה מנגוון המסדרה החדש החיבי של המערכת לתפקד מבל שזנהפך למכוונה יותר מכך, הסימן המבשר את א-יכולותה של המערכת חותם החיים בסדר, או קטלוגה. יש חשיבות רבה לעובדה שתחתות מופיעים לצידם של חוקים חדשים המסדירים קתלה ושלילה של אורחות: איך מדובר רק בתודיק נידגברג בעסקו באחרות גרמניות, אלא גם בתחקים לשלילה אורחות שחוקקו כמעט ככל המדינות תאירופיות בין השנים 1915 ו-1938. מצב היוצא מן-המלה, שהיה במהותו השעיה זמנית של חסדר המשפטי-הפוליסית, נופדן כעת לארגון מרדכי מרדכי של ויצבו המהונה השעיה זמנית של חסדר המשפטי-הפוליסית (חיים חשופים) ומדינות-הלאום היא העובדה החדשה של הפליטיקה במינו, ומה שאנו מכוים מונטה הינו פפר זה. לסדר משפטי ללא מקום (מצב היוצא מן-המלה, שהחוק מושעה בו) שקול כעת מקום ללא סדר (המתנה כמרחב קוביע של יוצא מן-המלה, המערכת הפוליסית אינה מצויה עוד על צורות חיים ועל כללים משפטיים במרחב מוגדר, אלא כוללת בליבה מקום מעבדי-מקום (*dislocating localization*) חורג ממונה, שכל צורת חיים וכל כלל יוכלים להחלקו לחתוך בצודעל, המתנה כמקום מעבדי-מקום הינו המשיעה התבויה של הפוליסית שאנו חיים בה עדיין, ועלינו ללמוד לתרות מבנה זה של המתנה על כל גלגוליו באזורי המתנה במלתי-המעופה שלינו כמו באירודים נידחים של ערינו. המתנה הוא היסוד הרדיכי והבלתי-נפרד שהיחסוק עותה, תוך ניתויו, לשליש עדיק היומקין:

מדינה – אומה (לידה) – אדמה, וז נקודת המבט שמומנה עלינו לחתובון בתופעתו מחדש של המתנה בשטחיה של

ומלאכות; אולם כאשר, לפני המהפכה הצרפתית, היעם" נחשב לאחד מהיקרות והיחיד של הריבוניות, צורתו של העם משתנה לנוכחות מדינה, ואומללות והרחקה מופיעות לראשונה כשטורחיהייה שלא ניתן לשאתה בשום מובן. בעידן המודרני, אומללות והרחקה אינם רק מונחים כלכליים או תרבותיים, כי אם קטיגוריות פוליטיות במלוא מובן המלה (כל ה"ככלולות" וה"תתרבותות" שבראיהן כשולטות בפוליטיקה המודרנית כוללות למעשה משמעות פוליטית, ואף ביו-פוליטית).

במובן זה, העידן שבו אני חיים אינו אלא הניסיון השישית והעיקש להחנך על התקרה המבלגנת את העם הן היסטוריון השורש של ציבור המודרניים. ניסיון זה מקיף יותר, בהתאם לאופריות ולאפקטים שונים, ימין ושמאל, מדינות קפיטליסטיות ומדינות סוציאליסטיות, לפרייקט הפקטו של עם אחד, בלתי-ניתן להזקקה (גם אם בסופו של דבר תהביר אותו ניסיון כניסיון-ישוא, הוא הוגשם תקיף בכל המדינות המתועשות). לאובססיה לפיתוח הינה כה אפקטיבית במונים אלה מכיוון שהיא תואמת את התוכנית הבינ-פוליטית לייצר עם גיטול שבר. השמרת וההרדים בגרמניה הנאצית ורכשת, לאור דבריהם אלה, משמעות חרשה באופן קיצוני. כאותו יסוד עממי המסרב להתערות בגוף הנציגי המובנהקיים וכמעט הסמל הני של הצמחה כיו הינה מודעה למעשהו, כך וההרדים ניגם הנציגי המובנהקיים ואלם את נוכחותם איך היא יכולה ושל החיים החשובים שהמודרניות יוצרת בהכרח בהחנה, אולם את נוכחותם איך היא יכולה עוד לאת בשום אופן. כך, עלינו להות את השלב הקיצוני של המבנה הפנימי המפורי בין עם לעממי בעים המזיק שבו *Volk* הגרמני, נציגו המובהק של היעם" כגוף פוליטי בלתי-ניתן להפחד, בקיש להחיל את הזווים לצנות, במתוך תופי (שכלל גם, ולא במקרה, יציעים ואחרים שאליה זהה ניתן לשלבם) בקיש הנאצי, באופן חשוך והסר תוחלת, לשחרר את הכמה הפוליטית של המערב מצל בלתי-נסבל זה לשם יצירתו של ה-*Volk* הנרמזי בעם אשר גבר לכסוף על השבר הבינ-פוליטי המקורי. ולכן שבו המנהיגים הנאציים וחזרו בעקבות על הצהרותם כי בהיסתלם של יהודים וצוענים הם פועלים למעשה לשרבם של עמי אירופה ואתחיהם.)

בפרפרזה על התנהגות הפריודיאנית ברוב הימים בין האגו לאיד, ניתן לומר כי תכירי פוליטיקה המודרנית נהמכת בעיקרון שלפני "במקום שיש בו חיים חשובים, שם יהיה בהכרח עם", זאת בתנאי שנוסף מייד ונאמר כי העיקרון חל גם בניסוחו החפוף: "במקום שיש בו עם, שם יהיו חיים חשובים". השבר שהאמינו כי הוגברו עליו באמצעות היסטוריון של היסוד העממי (ההרדים כסמל) משומר עצמו מחושי, תוך תפיכת העם הגרמני כולו לחיים קודשים המוקדשים למוות, לוף בי-פוליטי שיש לטרו ללא קץ (באמצעות היסטוריון של חול-גלגל של נשאי מחלות הורשתיות, בצורה שונה אך מקבילה, הפרוייקט המוקדשי-הקפיטליסטי של ימינו, המסכה לחיל את העוני באמצעות פילנת, לא רק משכפל בקרבן את אותו יסוד עממי שנוותר, כי אם הופך את כלל ארכולטיית העולם השלישי לחיים חשובים, רק פוליטיקה שגלמד להתחשב בשבר הבינ-פוליטי היסודי של המערב תוכל לעצור תנועה זו ולשים קץ למלחמת-האחרים המבלג את העמים והערים על פני האדמה.

המסחרים, והכיגוי *popolo grasso* התייחס למערב אנשי העסקים והבורגנות העפרת ומסחרמים,

דו-משמעית: נושא תרבותיות, *le peuple en corps*, בעומת עם ה-*meus peuple* אשר התבונה משליטה להזיקן בין חסרת תפילטית.

דו-משמעיות אנתרופית לטבעו ולהפקודו של המושג "עם" בפוליטיקה המערבית. נראה כי מה שאנו פנימי "עם" אינו לאמיתו של דבר נושא אחיד, כי אם תנועה דיאלקטית בין שני קטבים מנוגדים: מצד אחד, קבוצת העם כגוף פוליטי שלם, ומצד אחר, תת-קבוצה של העם כריבוי מקוטע של גופים בודדים ומרוקנים: או במילים אחרות, מצד אחד, תחילת המהוימות להיות נטולת שארות, ומצד אחר, הרהקה חסרת תקנות בבורר: כך הקוטב האחד, המצב הכולל של אורחים משויכים וריכוניים, ומצד האחר, הקוטב האחר, שמורת הטבע - בת-דין פלאי או המהמה - של האומללים, המדוכאים והמוצחים. במובן זה, הוראה הייתה וממקדת למונה "עם" פשוט אינו בנמצא: כמו מונחים פוליטיים יסודיים רבים (ברומה, מוזיב תה, ל-*Urwort* של אבל (Abel) ופריד (Fried) או ליחסים הדינמיים של דומנט (Dumont)), "עם" הוא מונח קושי המציין כפל תנועה ויחסים מורכבים בין שתי נקודות קיצון. אך משמעות הדבר היא גם שכינונו של המין האנושי כגוף פוליטי עובד דרך תלקה בסיסית, וכי במושג "עם" אנו יכולים להות בקב את צמד הקטיגוריות שבהן כבר נתקלנו כאשר הגדרנו את המבנה הפוליטי המקורי: החיים החשובים (העממי) וקיום פוליטי (העם) והחקה והמלה *zoe* ו-"*polis*", לפיכך, נושא בתוכו המיד את השבר הבינ-פוליטי המסטי. זה השבר שלא ניתן להכילו בשלב שהוא תלך ומצוי בכל פעם שבה הוא מוכר ומוצג בידה הפוליטית. זהו מכאן הסתרות והאפוריות שהוא מעורר בכל פעם שבה הוא מוכר ומוצג בידה הפוליטית. זהו הדבר שכבר המיד ישנו, אולם אף-לעפ"י-כן יש צורך להגמינו: זה המקור השורש של כל חרות, שאותו יש, יהיו עם זאת, להגדיר מחדש ולטרו ללא תוך באמצעות הדקיה, שפה, דם, אומה או מנהג, בקושיב האחר, היעם" הוא אותו דבר שהינו במחוזו וטר יצמנו, ולכן המשמח והפופ לניטול; לים יָנוחז הוא חייב, יחד עם נגנדי, לשלול את עצמו (והיסיבה שהאפריית המסימית של תנועת הפועלים הפנו נגד העם, וכו'ומנית נגד ביטולו, לעיתים בא מחבר לביטוי בדגל המנואל ברם של הייאציה או בסמלים המפוקקים של המהפכות ושל התחזות העממיות מכל המקום, העם מכל המיד פילגו בראשית יותר מהו של האי-הידי, מלחמת-האזרחים המדינית המבלגנת אותו באופן קיצוני יותר מכל ניגוח, ובה בעת משמרת אותו מאוח ומביטיות את קיומו יותר מאשר כל חרות. בהתבוננות מקיבו נראה כי אפילו מה שמקטם מנהג שילחמה המלחמתית", אותו נושא תופש מקום כה מרכזי בהגותו אף שנותר בלתי-מוגדר בהגותו, אינו אלא אותה מלחמת-האזרחים המבלגת כל עם, שתגיע לסיכומה רק כאשר, תהביר נטולת מעשיות או כוללות המשמחת, תפפו העממי והעם תה את זה ולא יתקיים עוד, במובן זה שר המלה, שים עם.

אם כך הדבר, אם העם כולל בתוכו באופן הכרחי את השבר הבינ-פוליטי היסודי, האשר לקראו נפיס מכריעים אחרים בדידי ימי ההיסטוריה של המאה התשועה באופן חדש. גם אם המאבק בין שני היעמים" התחיל ללא ספק מתמדי, בומנו הוא זהה האצה גנשית וסופית. ברומה הנבנתה התלקה הנפיחית של העם משפטי על-ידי תהבונה הכבודה בין *populus* ו-*plebs*, ללך אחד מהם יהודו מוסדות ובתו-משפט משלו, כפי שביטוי-הניכויים הוהבונה בין *populus minus* ובין *popolo grasso*⁴⁶ חסדה מרוקנת של מלחמת אומנות

בפריגרה של המאה השלוש-עשרת התייחס הכיגוי *popolo minus* למערב האומנים

לפתור את הירת האוטנולוגיה. בהתקרה לגבולות הנשנות השהורה, המשאפסקה (מהשבה) חוצה אל עבר הפולטיקה (לעבר המציאות) בריקן כפי שעל סף החיים המשופים, הפולטיקה פוסטת מעבר לצמנה ונתפסה להנאורה.

דומיל (Dumézil) וקויי (Kerényi) תיארו את חיי של ה-*Flamen Diale*, אחד מבירי הכמרים של רומא הקלטיה. חיי וצאיי-דופן במובן זה שבכל רגע נתון הם אינם בני-הכתה מן הפונקציות הפולחניות שה-*Flamen* ממלא. זו הסיבה שהרומאים אמרו כי ה-*Flamen Diale* נמצא בכל רגע בצימנה של הניגה בלתי-נפסקת (*quod die feriatus*) הלכתו, שאינם נוללים משמעות מדייקת ושאינם נתפסים כחלק מסדרה של פעולות והשכלות וגלמודות בקפידה. כהנחה ל"התמדה" זו בתפקיד, ה-*Flamen* אינו יכול להסיר לגמרי את סמלי הכמורה שלו אפילו בשעת השינה; השיער והציפורניים הנתונים מגופו בקברים מיידידת תחת *abor felix* (דהיינו, צץ שאינו מקודש לאל השאול), בנגזי אסור שיימצאו קשרים או טבעות סגורות, והוא אינו רשאי לגזור נרד; אם הוא פוגש בדרכו אסיר כובל בשלשלאות, יש להחריץ מיידי; הוא אינו יכול להיכנס לטוכה שחלויים בה חלקי שור; עליו להימנע מבשר נא, מכל סוג של קמח שתפח, משועציה, מבשר כלב, מצויס ומקיסוס...⁴⁷

ברוי של ה-*Flamen Diale* לא ניתן לברר דבר-מה דוגמת החיים המשופים. כל ה-*zoe* של ה-*Flamen* נהפך ל-*bios*; הספרה הפשוטה והפונקציה הציבורית הן כעת חוות לחלוטין. זו הסיבה שפלוטארך (Plutarch) (עם נוסחה שמוכרחה את ההגדרה היוונית והיגיוני-בייטית של תרבותן [lex animata] יכול לומר כי הוא *hōsper empusuckon kai hōsper aqlma*, פסל חי ומקודש.

נתבונן עתה בחיי של החינו טאקן או בחיי של פורץ חתוק, ה-*Friedlos* ות-*aquae* חיים פוליטיים; הוא אינו יכול להשתתף בפולחני ה-*gens* שלו, ואין בכולתו לעשות כל פעולה משפטית תקפה (אם הוא הוכרז כ-*infamis et inestabilis*, נוסף על כך, כל קיומו מצומצם לחיים חשופים שהתפשטו מכל זכות לנוכח העובדה שכל אדם יכול לחורג מבלי לבצע רצח; הוא יכול להציל עצמו רק על-ידי פנוסה המידית או נשיטה לארץ נפרדה. אולם הוא נמצא ביחס מהמדי עם הכוח שהפקיר אותו בריקן במובן זה שהוא חשוף בכל רגע לאיום בלתי-מוחגה של מוות. הוא *zoe* מהור, אולם ה-*zoe* שלו כולא בהתקן תרבותי ועליו להכיראה בהשבון בכל רגע, עליו למצוא את הדרך המיטכנית להתחמק מכוח זה או לרמות אותו. במובן זה אין בממצא חיי, כפי שידוע היטב לגולים או לפורצי חוקי שחיינם "פוליטיים" וחת מתוין.

ענה נתייחס לרמותו של הפחדרד בריך השלישי. הוא מייצג את האחרות והשוויון של המשען החדשני של הצע הגרובי,⁴⁸ סמכותו אינה כשל עריץ או רודן, כלומר, כו

⁴⁷ Schmitt, *supra* note 40, at p. 42.

1. סף

- במהלך הקייה זו התגבשו שלוש תוות כמסקנות ומגיות:
1. חיטס הפוליטי המקורי הוא יחס המפקדה (מצב ויציא-מין-הכלל כמתחם של אי-היחבבות בין חיצוני לפנימי, תחתקה הפלח).
 2. פעילותו הסודית של הכוח הריבוי היא יצירתם של החיים המשופים כגורם פוליטי באישיהי רכסך החיתוך בין טבע ותברות, *bios* ו-*zoe*.
 3. המתנה, ולא העיר (תפוליס), הוא כיום הפודגמה הכיי-פוליטיית היסודית של המערה.

הייאונה מבין הנחות-היסוד מצמידה כסיון-שאלה כל היאוריה חוויה בדבר מקורו של הכוח המדינה, ובי-נוניה, כל ניסיון לבסס קהילות פוליטיות על דבר-מה כגון "יחסייתכות", בין שהן נוסדו על חזרה עממית ובין על הזחה לאומית, דתית או אחרת. התחה-היסוד השנייה רומת כי הפוליטיקה המערכית הנה ביני-פוליטיקה מראשיתה, וכי כל ניסיון לכונן חדריות פוליטיות במסגרת נכונות האזחה חנה, לפיכך, לשוא. הנחה-היסודית השלישית, לבסוף, משילה על מאיים על המודלים שמדעי האדם, הסוציולוגיה, תלמודים האורבניים והארכיטקטורה מנסים כיום להגות ולארנן באמצעותם את המרתב הציבורי של עיי העולם ללא כל מודעות לעובדה כי במרכזן שוכנים אותם חיים חשופים (גם אם אותן ערים חשונן ונעשו אנושיות יתר) שהגוריו את הכיי-פוליטיקה של המדינות הסטליטרייית הגדולות במאה העשרים.

בסינצמנה הפוליטופיה לראשונה יפגנת שחורה, בידורה של ספרת הנשנות השחורה, המתווה את הפעילות היסודית של המשאפסקה המעריבית, אינו בטול והקשים לכררדם של החיים החשופים כחומתה של הפוליטיקה המעריבית. מה שמכונן את הארה כחזה חשיבת מופיע באותו אויפן ככינונו של הארה כחיה פוליטיית. במקרה האישון, הביעה היא לבורד את תפשויה השחורה (*on haplos*) מהמכונים הרבים של המונה "פגונה" (אשר, על-פי אריסטו, "נאמרה כררדים רבות" של החיים הממשיים. יפגנה שחורה הוא תפשויה החיים החשופים מתצורות הרבות של החיים הממשיים. יפגנה שחורה חיים חשופים – מה הדכי תפשויה מוחשית אלה כך שחן המשאפסקה של הפוליטיקה של המשורב מוצאות את יסודן ומכונן בהם ובהם בלבד? מהי החוליה המקשרת בין שני המתליתים המכוננים הללו, שבהם המשאפסקה הפוליטיקה מבררדות את היסוד המובהק שלהן, חוך שהן מבקשות יחדיו לחיות גבול שאינו בר-חשיבה? החיים החשופים הם ללא ספק בלתי-מוגדרים ובלתי-הייריים בדייקן כמו ה-*haplos*, וניתן לומר כי התיבונה אינה יכולה לחשוב את החיים החשופים אלא כפי שהיא חושבת את היפגנה השחורה, בפילאל ובתהמה (כמעט בתהמה, Schelling).

אולם נראה כי דויקא שני מושגים ריקים ובלתי-סוגריים אלה מגינים על המפתחות לגורל ההיסטורי-פוליטי של המעיב; ויתכן שרק כאשר נשכיל לפענה את המשמעות הפוליטית של תפגנה השחורה נוכל לשלוט בחיים החשופים המבטאים את תכונתנו לכות הפוליטי; ומנה, רק כאשר נבין את ההשכלות התאולוגיות של החיים החשופים נוכל

ופוליטיקה, בשל כך גרסמה כי חשומה נעשה לפניו לפתע לזרם כותה, באילו תלמה בו המשתנה כי תחנתותיו של המוזלמן – שאינה מבוזגתה בין פקודה לבין קור – עצילה לזירות צורה כלשהי של התנגדות, כאן, חוק שמבקש להפוך עצמו לגמרי לזיג מוצא עצמו אל מול חיים שלא ניתן להפרידם מן החוק, וחוסר יכולת זו לתבוע בניגודם זיא בדיוקן זו המאיימת על ה־*lex animata* של התורה.

פול רבינו (Rabinow) מזכיר את המקרה של וויקסון (Wilson), הביורוקראטי שהתלית לתוך את גופו חזיון למערכת ניסיון ומחקר נודע לו שהוא טרבל מלוקמיה, מכיוון שהוא מחויב לתת דין-וחשבון לצעמו בלבד, המסתובב בין אתיקה וחוק וצילמים; המחקר המדעי יכול להפוך באופן תופשי ומלא את הכיגופיה, גופו אינו עוד פריט, מכיוון שנחפץ למעבר; אולם אין הוא ציבורי, מכיוון שהשמוש בגופו הפרטי הוא שמאפשר לו להפוך את המגבלות שהציב המוסר והחוק לגיטימיים. חיים נסיוניים" הוא המונח שב השתמש רבינו להגדרת חזיון של וויקסון. אין קושי לראות כי "חיים נסיוניים" הם *bios* שהתמקד, במובן יוצא-דופן, ב־*zoē* שלו עד כדי כך שנועשה בלתי-מובנה ממנו.

הבא נבנה להוד התוויאה שבו שוכן גופה של קאדן קוויגלן או גופו של האדם הנמצא בתרבות החיזי, אי למקום שמתחילה (זמורה) להשתלח איכיוו. כאן חזיים המפולגיים – המתחזקים על-ידי מכוונת הוואונת להשמה מלאכותית, חורמות דם לערוקים וויסות חזם תדם – תופדו לגמרי מצורת החיים שגשאה את השם קאדן קוויגלן; כאן חזיים בתפכים לאו לפנות נדמה שהם נתפכים ל־*zoē* סתור. באשר הפיולולוגיה ערכה את תופעתה בהיסטוריה של מדע הרפואה לקראת אמצע המאה השבע־עשרה, היא הוגדרה ביחס לאנטומיה אשר שלטה בלידתו והתפתחותו של מדע הרפואה, ואם אנאטומיה (שהתבססה על ניתוחו של הגוף המת) התמצתה בהיאורם של האיברים החיזיים, איך הפיולולוגיה היא "אנטומיה בתנועה", הסברת הפקודים של איברים בגוף חזי. גופה של קאדן קוויגלן הוא לאאיו של דבר רק אנאטומיה בתנועה, מערכת של הפקודים שמסרתם אינה עוד חזיון של אורגניזם. חיות מתחזקים רק באמצעות טכנולוגיית החייאה והודות להכרעה משפטית. אין הם יותר חיים, כי אם מוות בתנועה. אולם של העובדה שחיים ומוות הם כעת, כפי שראינו, משיגים ביו־פוליטיים ותו לא, גופה של קאדן קוויגלן – המגוררר בין חיים ומוות בהתאם לתפתחות הרפואה והשינויים בתוכרעות משפטיות – הוא ישות משפטית באותה מידה שהוא ישות ביו־פוליטית. משפט המבקש להכריע בדבר חיים מגולם בחיים התופכים מוות.

"יתכן שהתחיה בסדרה חסופה זו של "חיים" תראה קיצונית, שלא לומר שרירותית, אולם חשימה חימה יכולה להישד עם מקרים קיצוניים לא פחות ומוכרים יותר ויותר: האשה הבוסנית באאומרקסק (Omarska), סף מושלם של אי-הבחנות בין ביו־לוגיה ופוליטיקה או – במובן הפוך, אך מקביל – פעילות צבאית על בסיס המוניטרי שמאציים מלחמתיים נעשים במסגרתן לשם יצרים ביו־לוגיים כתזונה או שיפול במצותם. (זה מקרה ברור באותה מידה של חוסר יכולת להבחין בין פוליטיקה וביו־לוגיה).

על בסיס מרבית לא-ביוריים חסרי שם אלה, על בסיס איזורים ביו־ייתיים אלה של אי-חינתות, יש להשיב על הצורות האופנים של הפוליטיקה החדשה, בסופו של תוכר הראשון של תולדות המנייה, לאחר שהבריל עצמו מן המין והמנייה שתמונדנדות

הנאכפת על חזיון והאישיות של התזנינים מבוזי.⁴⁸ כוחו בלתי-מוגבל במובן זה שהוא מוזהה עם עצם החיים הביו־לוגיים של העם הגרמני. הודות לחזות זו, מוצא פיו גופה מיידיה לחוק *Gesetz* *haben* *Führer* כפי ששב אייכמן ואמר ללא לאות במשפטו ביו־שילום, והוא מוזהה עצמו מיידיה בפקודתו של *zu seihen Befehl* אחרו *(Bekennenden)*⁴⁹ הוא יכול בהחלט לנהל גם חיים פריטיים, אולם מה שמגדיר אותו כפיהרר הוא שלקיומו ככות יש אופי פוליטי מיידי. כך, בעוד שמשרת הקצתל של חרייך הוא *digitus* ציבורי הניתנת על בסיס פרוצדורה המצוגת בתוקף וייזו, משרת הפיהרר אינו עוד משרת כפי שהיא נתפסת בחוק הציבורי המסודר, אלא דבר-מה המופרץ ללא תיווך מאשייתו של הפיהרר במידה שהיא תופפת את חזיון של העם הגרמני. הפיהרר הוא הצורה הפוליטית של החיים הללו; זו הסיבה שמלתו היא חוק וזו גם הסיבה שאין הוא דורש מן העם הגרמני דבר שאינו שמון בו מלכתחילה.

כאן, ההבחנה המסורתית בין גופו הפוליטי של חרייכו ובין גופו הפיזי (שאת הנאנאלוגיה שלה קטבורוויץ (Kantorowicz) מזדש בסבלנות) נעלמת, ושני הגופים מבוויצים באופן דרסטי לאחד. גופו של הפיהרר, אם ניתן להמבטא כך, חזיון של שאינו פריט אינו ציבורי, וחזיון הם כשלעצמם פוליטיים במובן הגבוה יותר. גופו של הפיהרר, במילים אחרות, ממוקם בנקודת התפופה בין *zoē* ו־*bios*, גוף ביו־לוגי וגוף פוליטי. באישיותו, *bios* ו־*zoē* חוצים זה לעברו של זה ללא הפסק.

כעת נמיינו את דמותו הקיצונית ביותר של שוכן המוחה. פרימו לוי תיאר את האדם שכונה בעגה המתנה "המולדלמן" (*der Missethäter*) – ברייה שהשתפלה, האזמה והפחד נטלו ממנה את הכרתה ואישיותה עד להפיכתה לאדשה לחלושין (ומכאן השם האלרני שניתן לה). ברייה זו לא רק חורקת, כמו תכריח למחנה, מן החקש הפוליטי והמורתי שאליה השתייכה בעבר; ברייה זו לא רק נתפסה כשאר חיים יחודיים, כחיים שאינם ראויים לחיות ושגור עליהם גורל הקרוב למוות. היא אינו משתייך בשום צורה לישראלים של בני-האזורים, הוא אף אינו משתייך לעולם המזאים והמעוררש של שוכני המחנה אשר שכחו אותה מלכתחילה. אולם וגלמוד לחלושין, עבר המולדלמן לעולם אחר נטול זיכרון וצפי. באשר לו, אחרתו של חולדלמן (Hölderlin), כי "בנבולות הקיצוניים של תכאב, דבר לא נותר מלבד מהר המירב והמין", המבררר כלשונו.

מה הם חיייו של המולדלמן האם ניתן לומר שהם *zoē* סתור? לא נותר בו מאומה מן "שביעצי" או "חידגילי"; לא נותר בו דבר מן החייתי או מן האינסטינקטיבי. כל האינסטינקטים שלו מתבטל יחד עם תבונתו. אנטלמה (Auelme) מספר לנו כי שוכן המחנה לא היה מסוגל עוד להבחין בין יסורי הקור חזו ובין מעשיתם האכזריים של האס.אס. אם נחיל אמהו זו על המולדלמן באופן מילולי (יחוקר, אס.אס.), נוכל לומר כי הוא נע באי-היבנתות מוחלטת בין עובדה ומשפט, בין חיים וכלל משפטי ובין טבע

⁴⁸ Ibid, at pp. 41–42

⁴⁹ C. Schmitt "Führertum als Grundbegriff des nationalsozialistischen Rechts", 9 *Europäische Revue* (1933) 679

סקירות ספרים

התשוקה לתקן עוול

מאת
קורין לוי

B. Scheck, P. Neufeld & J. Dwyer *Actual Innocence: Five Days to Execution, and other Dispatches from the Wrongly Convicted* (New York, 2000)

פתאום, אחת בסרט עם הריסון פורד. פשע נוראי בוצע בשכונת המגורים שלך, ובוקר בוקר אחד אתה מגלה שאהה החשוד המרכזי. עי-דיאיה נשבע שהם אתה. אין לך אולי, איש אינו מאמין לזעקות התפות שלך. אתה מורשע, נידון למאסר ממושך, אולי מאסר עולם. עם הזמן השנים אתה נושא אתה מורגל למצב. אלא שבדיקת אר, במשך כאשר השלמה עם גורלך, מתרחש הנס. תגלית מדעית חדשה מבלוזה בשמי כתיבה העצמה המדעיים ומצלמה לחדור משם למעבדות לזיהוי פלילי ולבינה-המשפט. מוצגי המרפס מן התקורה שלך נשלפים מן הארכיון המשטרה, הדייקה החוויה שוללת את מעורבותך בפשע. אתה חוזר הביתה.

מי שאותו סרטים כאלה ימצא בספרם של הסניגורים ברי שק ופיטר נויפלד והעיתונאי ג'ים דויר עשדות תסריטים-ככות שהערך המוסף שלהם הוא שהם המחדשו באהה. אבל תסריטי המהה שלכולם סוף טוב לא נועדו לשעשע ולהדהים. הספר "חפות ממשית" מנסה ומבשרת רבה אף מצלית, לטלטל את יסודות ההנהגה שמערכת המשפט הפלילי היא בסך-הכול "די בסדר", ושלבמבט כללי, אמצעי הכיחות למניעת הישעטם של הפנים מפשע פועלים כראוי. הנה ספר אחרה.

*

במהלך שנות התשעים הוכיחו בדיקות DNA בעל לכל ספק כי בארצות-הברית בלבד הורשעו לפחות שישים ושישה אנשים תמים מפשע ולא סתם תמים, להגבר, להלושין, נקי-כפיים. תמימים בעברות שלא ביצעו ונשלחו למאסרים ממושכים או לחור תגידונם לחוות. הסניגורים שק נונופלד, על-סמך נסיונם המקצועי והשנינו יסודי "פבויקט חפות" בתוכנית הקליניות של המקולטה למשפטים באוניברסיטת קרדוון, ששים לו למטרה לאתר מורשעים על לא עוול בכפם ולהביא לדיי ירכינס, מצינים את סיפוריהם של כמה מורשעים כאלה שנקו מכל אשמה בכות ה-DNA. רובם הורשעו באונס ורצח ונשלחו למאסרים ממושכים. כל פרק מוקדש לחיאר סיפורו של אחד מהם – גיבורי-משנה בעל-כוחות. צעד אחר צעד נחשפים חוסי העוול: הנהל בפשע עצמו, החקירה, המשפט, הורגש שבו המושבעים מכריעים על הישעה, זעקות השבר של הנאשם ומשפחה, צהלות משפחתו של

1 חברה מערכת וסטרונגית לתואר ראשון במקולטה למשפטים ולתואר שני בבית-דספר להיסטוריה בפקולטה למדעי הרוח.

הלכודה במגננוני תכות קיוותה כי תמצא באמצעותם את סודה וחירותה, פוקח מורנו על "כלכלה שונה של גופות והנאות" כאופק אפשרי לפוליטיקה שונה. מסקנות מתקדנו מתייבות אותנו להיות חזירים יותר. כמו המושגים מין ומניית, גם המושג "גוף" לכו תמיד במנגנוני הכוח. ה"גוף" נתון תמיד כגוף ביו-פוליטי וכחיים חשופים, נגדמה כי שום דבר בקרבו או אף כלכלת הנאותיו אינם מאפשרים לנו למצוא קרקע מוצקה שעל גביה ניתן להתנגד לדיכוינותיו של הכוח הרכיני. בצורתו הקיונונית, הגוף הכי-פוליטי של המעריב ועבורה, ככל משפטי החיים ביו-גויים. במוותו של המיוחד, חיים חשופים נהפכים מיידית לחוקי כפי שבומוותו של שוכן המוחה (או המה החדש) חוק נתפך לגלגל-גנתן להתנהה מהחיים הביולוגיים. כיום, חוק המבקש להפוך עצמו לחיים ליויים מוצא עצמו קורט ויותר בעימות עם חיים שהמותו ואיבנו אל תוך כלי משפטי. כל ניסיון להשוב מחדש את המדמה הפוליטי של המעריב חייב להתחיל במודעות הפשוטה כי אין אנו יודעים עוד דבר על ההבנה הקלסית בין *zoe* ו-*bios*, בין חיים פרטיים וקיום פוליטי, בין האדם כיצור החי בפשטות בביתו וקיומו הפוליטי של האדם בפוליס. זו תבינה ששתחוון של קטיגוריות פוליטיות קלסיות, כפי שהעריץ ליאן שטראוס (Strauss), וכפי שהתעצת, במויבן שונה, תנה ארדיט, יכול שיחא לו אף ורך מוכן בקיוותי, אין חוזה מן המתנות לפוליטיקה הקלסית. במחנות, פוליס וביט געשו בלתי-מונתנים, והאפשרות להפריך בין גופנו הביולוגי וגופנו הפוליטי – בין האילם שלא ניתן למוסור ובין בר-המסרה הנחן לביטוי – נלקחת מאיגו לעד. ואין אנו רק, במלוחיו של פוקח, חותם שחינת כצוריים חיים נידונים במסגרת הפוליטיקה שלהן, כי אם גם – להפך – אורחים שפוליטיקה שלהם נעשית בעלת משמעות בגופם הטבעי.

כפי שלא ניתן להשיב בפשטות את גופו הביו-פוליטי של המעריב בחזרה אל חיי המעביעים ב-*oikos*, כך לא ניתן להתגבר עליו במעבר לגוף חדש – גוף טבני או גוף פוליטי או מהלל לגמרי – שכלכלה שונה של הנאות והמקורים חיוניים תפתור בו אתה ולהתמיד את השוחד של *zoe* ו-*bios* הריאית כמגדורת ייעודו הפוליטי של המעריב. גוף ביו-פוליטי זה, שהחני החשופים, חייב במקום זאת להפך בעצמו לאתר כינונה והתקנתה של צורת חיים המתמצה לגמרי בחיים החשופים ול-*bios* שהינו רק ה-*zoe* של עצמו. כאן נודש תשוקת תשובות-לב לאנגליות בין הפוליטיקה ובין המצב של המטאפיזקה בתקופתנו, כיום, *bios* שוכן ב-*zoe* כמחנות בלבד, על-יפי ההגדרה ההיירוגיאית של דאסגין (Lieg): שוכן *zoe* אולם ביצר ייתכן *bios* יהיה ה-*zoe* שלו עצמו בלבד כיצד צורת חיים כלשהי יכולה לאתו ב-*haplos* המחנות תן את המשימה ותן את ההדחה של המטאפיזקה המלכותית? אם בענין את השם צורת-חיים לשינות זו שאינה אלא קיומה החשוף ולחיים אלה, שבהיותם הצורה של עצמם, חיים בלתי-מוגדרים מפנה, נחת בעליותו של שדה מתקח החולש על שטחים המשורעים מערב לאלה המוגדרים על-ידי מופגשן של הפוליטיקה והפילוסופיה, המדעים הביורפואיים וחורות המשפט. ראשית, מכל מקום, קורה צורך לבחון כיצד היה ניתן להנות דכיה כמו החיים החשופים במסגרת דיסציפלינות אלה, וכיצד ההתפתחות ההיסטורית של אותן דיסציפלינות המגייסה אותן עם גובר שמעבר לו אין תן יכולות להעז להתקדם מבלי להסתכן במקסדוופה ביו-פוליטית חסרת תקדים.

אין למרות ההצגה הדרמטית של סיפור ה-DNA תפקידו הכמו-אלוהי במשפט הפילילי, הוא משמש בספר רקע בלבד. המטרה רחבה יותר, והיא מנוסחת במקרה במאמצות הספרותיים על אגשים שזוכו כזוכו הטכנולוגיה החדשה, המתבררים מניסיון לחיזוי המוגנה מקופה ככל האפשר על השאלה: מה השתבש? כיצד קרה שהמטרה שעתה במקרים רבים כלי-כך של הפותר, אחרי הכל, מסבירים המתבררים, ה-DNA חשף לפנינו רק את קצה-הקודונו. כדור היקף הפשע הנחקרים אין מעורבות כלל דגימות ביולוגיות והינתנות לאבחון. המסקנה מצומצמת: "סביר להניח, כך עולה מן העובדות שלפנינו, שאלפי אסירים תפוסים ממשש במקום בכלא, מוחזק לטווח שלישותה של התגלית המדעית." עניינם של אלה, יוצקו על דבר הפותח ככל שיוצקו, לא יגיץ לעולם לדיון חזרו.

עניינם של אלה, תפוחים הממשיח שהמדע אריש כלפיה, עומד אף הוא, לפחות לכאורה, במרכז הספר. ברובו זה, והוא הרוב החשוב ביותר למחברים, משרתו לביא לייזי היעור ובידור שיטתיים, באמצעות סיפורי ה-DNA עם הטף הטוב, את הסיבות לכישלון בסיפורים עם הסוף חורץ, וואת על-מנת להגיע לפורמה במשפחה המפליג. בכל מדינה, מוקרבים המתבררים, יש מנגנונים אימוניים להוכחת האשמה. מאת אלפי אגשים, במשפחה ובתביעה, מועסקים בכפי ציבור בניצוח שיטתי של האשמה והמצאת הפועל. מכונה משומנת ויעילה מתקדמת ללא הויה בניצוח וכינון שיטתי של האשמה, אך איש אינו נושא במשמה של בידור התפוח. "אישי אינו מתעני את המורשעים והפנים מופשע שזוכו לכסוף. הגיעה השעה לעשות זאת."

תחת הרושם של הכוח זה, הוותחמת את התקדמה, מובל הקורא כשותף במשימה. כל סיפור בספר ממוחש והטב מטרים של הכישלון, במרכזו של כל פרק עומדת תשובה אפשרית אתה מני רבות לאלה: מה השתבש? כיצד קרה שכושרו זו שלפנינו הרושע אדם זה על-אף הייתה חק מופשע? התשובה המוצעת מוצגת לא רק מתוך הסיפור, אלא גם אל גובה מחקרים כלליים, וכל פרק מסתיים ברישומה קצרה של הצעות לפרומטה שיש בהן כדי לתת מענה לכישל שהתגלה.

כך, למשל, במרכזי השקף שעוסק במהמנותם של צרי-ראייה עומד סיפורו של וולטר שניידר ששכנתו ויחנה אותו כפי שתיקף ואם אותה. ויחנה לא היה מיידי. תחילה הוצגה לפניה המונחה, והיא לא ויחנה אותו, כעבור שלושה ימים ראחה אותו במקרה ויחנה אותו על-סמך התמונה שראתה במשפחה. כעבור שלושה חודשים ערכה המשפחה "אסדר זרתי ספונטיבי" בהדג-המתנה בתחנה, בשלב זה כבר זיחנה הקורבן משוכנעת לחלוטין ומבוקלת. הביטחון והשכנוע הוצגו של עזר-הראייה, יחד עם תפיפה בסוג הדג של שניידר ושל האגם, המפיק להרשעה מוחלטת. הוא גידון לארבעים וחמש שנות מאסר. לצד הסיפור הוא מובאים נתונים סטטיסטיים ותיאור מחקרים המעודדים יחס ספקני כלפי צרות-ראייה. שבנת 1902 ערך פורפסור למשפט פלילי מברלין גיסוי בקרב סטודנטים שהצלה מסקנות עגומות. עזר-הראייה טועים ביחס ל-26% מצעובדות המקרה המוצג לפניהם - במקרה הטוב - ובמקרה הרע ביחס ל-80% מהעובדות. גיסוי שוליוויני משנת 1974, שבמהלכו נדרשו תוצפות לזרות חשוד בשוד שנגזלט כשפניו אל המצלמה מביך

קורן טיי
הקורבן, הודעת השופט על גזר-הדין ותגלות הכלא וכלה בהופעת הטכנולוגיה, כאמורים על מניסיון לבנינם. ברגע הקריטי של הסיפור, כשהם מושכים בחוטי ה-DNA ומביאים לייזי זיכוי. זיכוי שלם. מוחלט, שמעבר לכל ספק סביר.

אם גיבורי-המשנה של הספר הם המורשעים על לא עוול בכפם, גיבורת-העל היא לכאורה מולקולת ה-DNA עצמה, שבעל-פה הם היו נמקים בכלא עד היום הזה. חלקים ברחבים למדי בספר מוקדשים להמצאה ולהסתוניה המתוללת שלה, החל ברגע הגילוי וכלה בגיסיס שהיא מחוללת בבית-המשפט. המיאור דרמטי, שלא לומר תולדותי. ערב אחד בשנת 1983 נסע המיני-כימאי הצעיר קרי מוליס ("גאון משועשע" שהועסק באחת ממעבדות הסטטיסטי-הביי-טכנולוגיות הראשונות במפוזן סן-פרנסיסקו) לכיוון ביתו עם תום יום העבודה, על הכביש המזוה, בשקיעה מול הים ותהיים, "כיצד ניתן להיות נקודה אחת על גבי המולקולה הארוכה והשבירה של ה-DNA? הוא שאל את עצמו, ולפתע הבין שניתן לסמן מקטעי של DNA כולל גן או קטע של גן, ואז לתכפל אותו תוך שימוש בטכניקת הנוכחה של המולקולה כפינה האים. בכביש 128, בדיוק בנקודת הציון 46.7, הוא עצר את המכונית שלו וחישב. לא רק שהתחלך חנה ניפיק אקראית העוקים של הגן או המקטע, אלא שהוא יוכל לספק תמונה של כל גן. גם אם הוא בלתי-נויאה או בלתי-ניתן לאופן כימי, תסכינה הזאת תשכפל אותו עד שיהיה ניתן להבחין בו בבירור.

בשנת 1993 נכה מוליס בפרס נובל על המצאתו. בינתיים חלפו אחריים למצוא לה שימושי בדיחה פלילי. שני מדענים פיתחו שיטה פשוטה ויעילה לשימוש ב-DNA בניתוח ראיות אונס. בשל התברל בין האי זרע להאי עור ולתאים אחרים בנוף קצב ובתנאי ההתפרקות של קודות תנא, ניתן להסיר את ה-DNA של הקורבן, וכך לבודד את האי חורץ של התוקף. התפרדה יוצרת "קליטה וירואו ביי-כימית" של התקופה, שניתן "להקדיף" אותה כעבור שנה, אבל גם כעבור עשור. גם אם התרכובה חוזמה על-ידי גורם חיצוני, החללך מבטיח שהגורם החיצוני יישקף החוצה עם תאי הקורבן, ורק אז יתפרק האי חורץ ויחשוף את ה-DNA של האנס. בשנת 1987 נקרא לראשונה עד מומחה של DNA - המדען איווארד בלייק - להודיע מטעם התביעה, כעבור שנה הוא כבר תופיע מטעם המגנה והביא לייזי "זיכוי תראשתי": גני דוסיטון ששיקפו תורשע אונס וזהו כלוא למעלה מעשור; הוא לא תפסיק לטעון להפחתה; הבריקה הוציאה לאור את האמת; דוסיטון לא היה האנס; הוא שותף מן תכלא.

התיאור מעורר בקורא הערצה סקרנית כלפי הטכנולוגיה. הוא מתריס מן העוצמת תכלית-המעוררת של מדע ה-DNA, וחולך שוב אחד כוח השפעתו וכיחי מורשעים על לא עוול בכפם. תוך כדי כך הוא גם לומד להבחין עקרונות בין מבוני ה-DNA החדשים: RFLP (Restriction Fragment Length Polymorphism), PCR (Polymerase Chain Reaction) ו-STR, ומשתבש כי "עידן ה-DNA יזעזע בלא כל ספק את יסודות השיטה". יתדה לאל על ה-DNA, "אומר אחד המורשעים תופיע עם זיכוי, והקורא מתדהה עמו לחלוטין."

הוא בורדא השתתף בתקופתה אחרי הכול, הוא הודתו זה ותיקלמו "אנחנו נתקע ללקוח שלך את המתים", הוא חזר ואמר לפרקליטיו של מילר בהודעותיו שונות. רק כעבור חודשים רבים, כאשר הציע לחדש תנוסף עסקה שלפיה יינצש רק במאסר-עולם אחד אם תפיל את שותפו לכאורה, וזה סרב לעסקה, עלו באלגזט ספקות ביחס לאשמתו של מילר, והוא החליט, בלתי-ברירה, לבטל את האישום. כעבור זמן קצר מונה לשובט בארקולומה.

תופעות נוספות, שונבות בספר בדרך דומה, הן רשלנות ומדמה של שבנא עבדה ועדים מומזומים, מלשומה של בת-יבלא ומזובובים, מתמכות על מדע בלתי-אמיני, רשלנות וזיון של שוטרים ותובעים, כשלום בייצוג, גזענות ועצומ-קודמות, בניחת הסטיסטי שנועד במטרת "פדיוקס החותם" לגבי הסיבות לכישלון ביחס לשישים ושנים מקרים של הושעות מושעות נמצאו כל המרכיבים הללו בשיעורים גבוהים במיוחד. לכל אחד מהם מוקדש פרק המציע, בין סיפורים, מחקרים והצעות לרפורמה, תשובה תלקחת לשאלת המסגרת. מפרק לפרק, מבשל לכשל, אבל גם מניצחון לניצחון, נפרש לעיני הקורא תיעוד עציר, הן ומקומם על העשרתם של גברים ונשים, שוטרים, תובעים, עדים וסנגורים ציינים, אשר בשעות, ברשלנות ולפעמים בדרך הכינא ליידי הרשעותם של הפנים מפשע.

אלא שדוקא לקראת הסוף, כאשר הקורא מנסה לתרגם את אינספור הפרטים, השלתשלות האירועים, אישיות הלבי, הארשישות והשיפושיות, לגבר השאלה המקורית על מקור השכיבוש, הוא מוצא עצמו בלתי-מסופק, השאלה נותרת פעורה ומבלבלת במידה רבה: אם התביבם ברוחים ובוחים כל-כך, אם הבורות, האשימות והאכזריות חשופות וגלויות כל-כך לעיני, כיצד בכל-זאת עובדה מוכנה הורשעה? המתבררים מציינים רק רמזים כלליים לתשובה לשאלה זו, שאציקה אפילו יותר לאתר סיום הקריאה. הפשע עצמו, ובמידה אם הוא קשה לעיני, מייצר לזיון עצום לוחשעה, ושיפוח, התחללות מינית ורציחות ילד מולידים תשוקת תיקון בלתי-ניתנת כמעט לשליטה. "החזקה האנושי האדיר לתקן עוול, לתחזיר לשוקו סיפור חייהם שנקטע", כך מצייעים המתבררים, הוא שמעורר ומלילד עוול חדש. בביתחון עצמי ובנתיחות יצביע תקורכן על החשוד, יביא ליידי הרשעות, ויותיר כך מאחור את השיבוש האכזרי שתל בהיון.

אלא שתשובה זו הונה כללה מדי, על-מנת לנסות להטביד כיצד הפנים מפשע מורשעים נחך תיעוד מוקדמק, לא רק של תולדות החקירה, כשלים פרוצדורליים וזיופים; על-מנת להבין את הנקש במערכת המשפט הפלילי פן הראוי להעמיד במרכז הטיפול של זכויו ה-DNA לא דוקא את הגבורים האפורים – תובעים, שוטרים, חוקרים ושוטפים – עול בכפם, אלא דוקא את הגבורים האפורים – תובעים, שוטרים, חוקרים ושוטפים – לא מפלגות, אלא אנשים רגילים להולטיק, מעוררי הודחות, הפועלים יום יום כחלק מהפערכת המשפט מתוך דבקות ואמונה, ולא רק מתוך תרגיל. אנשים אלה בהחלט אינם "ידיים" במיוחד; רבים מהם נבונים ורגישים; רובם מאמינים ביושר-לב שהם פועלים למען התבררה שבה הם חיים, למען כולנו. מתברר הספר אינם מתעמקים על-פני רוב בהמויות אלה, מתוך אותו דחף, "האובסגיקטי" לתקן עוול, להשיב על מקומו שיבוש אכזרי שחל בהיותם של המורשעים על לא עוול בכפם, לנקות את התיסטוריה מן הירשעים המוקדמים

שישה חודשים אפרייבים, העלה כי מספר המוקרים של זיהוי נכון בקרב הצופים זהה לזה שהיה מתקבל סטיסטיית מניחש בלבד. לנתונים אלה מיתוסף כעת נתון נוסף, הפעם מתוך ל-ינגנאי מעבדה", המתקן ללא עוררין את מסקנות הניסויים שערכו לאורך המאה העשרים. 84% מלשעות הפנים שחופרכו על-ידי ממצא ה-DNA היו מבוטסות, לפחות תלקיית, על זיהוי שגוי של עדי-יאיית או קורבות.

אם כך, תשובה מוצעת אחת לשאלה "מה השתבש" היא זו: אמונייתר בעיות של עדי-יאיית וחוסר הקפדה על גוחלי יחויי, המתבררים מציינים לבסוף כמה הצעות לתיקון פנים זה, וביניהן: הקלטה כל מסדרי זיהוי וצייכתם על-ידי חוקר בלתי-תלוי שאינו יודע מהו החשוד; הנחיות העד להעריך מספרית בעת המסדר את מידת חוזרת שכויותיו סדרות חינוך לשוטרים לגבי הסיכונים שבעדויות-יאיית ועוד.

תופעת-כשל אחרת, שמוקדש לה פרק מיוחד, היא זו של הסתמכות על הודאות כוזבות. 23% מהרשעות מפשע שנבדקו על-ידי "פרויקט החפות" התבססו על הודאות כוזבות, כמעט באף אחד מן המקרים שנבדקו לא היה מדובר בעינויים פיזיים שקדמו להודאת תשובה, אלא בטכניקת חקירה מעודנת שאינו מותידות סימנים. 73% מן המושבשים, כך מתקיים מלמדים, ירשיעו חשוד שהודה גם אם התנה הצליחה להפריך את האשמה וגם אם יש ראיות פיזיות הסותרות את תוכן ההודאה, גם כאן מובט סיפור: סדרת תקפות מיניות וריצחות של נשים יקנות והחרידה את שליות הציבור בשכונת מגורים מוגנת באוקלהומה מיסי. נעצרו מאה שביעים ושלושת חשודים, רק מעשיים ושלושת נלקחו מנות דם לבידיקה. וברט מילר, מובטל, שחור, נרקומן, היה אחד מהם, ולידו מילן סוז דום של, +a, היה זהה לזה של התקה. הוא נחקר בהשפעת סמים, ומייר – מתוך התללות אלהות, על-פי הנתיית חוקרי ובמפורש – חוויות ופתשכות של התקה בישעה מעשה וגם כמה פרטים לגבי חזירה שהיו, לטענת המשטרה, מוכמנים. התובע המתחי הודרו להרגיע את הציבור המוראג: הסכנה תלפה, הודעת הסדרתי נתון במאסר. עם הפריות המשפט ולפני שהוצגה ראיה אחת פורסמו תוצאות סקר באוקלהומה; 68% מן הציבור כבר היו משוכנעים שמילר אשם. הוא הורשע וגנורו עליו שני עונשי מוות ועוד שבע מאות עשרים והמש שנות מאסר. לצד סיפורו של מילר מובאת גם ההיסטוריה הצמיחה והמפתה של גביית הודאות כוזבות באנגליה ובאציות תביות החל במאה השמונה-עשרה. בשנת 1936 אסר בית-המשפט העליון הפרדלי על שימוש בכוח פיזי בהקדויות, אלא שהאיסור על אלימות פיזית, כך נראה, אינו מפתח ביהכרח את מספר ההודאות הכוזבות. מתברר שאנשים בתנאי לחץ מודים גם אם אין כולאים אותם בניגוק אפל שבמרכוכו נתון חימום הובער ללא תפסח בתעדרות של פתמים, עצמות יבשות, גמלי וזבל.

גם במקרה של מילר לא היתה אלימות, אולי בשל כך לא הסכימה התביעה לבטל את האישום גם לאחר שהוכח באמצעות ראיות DNA שמילר אינו יכול לחיות נאמן, וגם לאחר שבשוכות המשכחות התקופות נחפס חשוד אחד שהתגלתה התאמה בין ה-DNA שלו לבין זה שנמצא בידה. התובע, ריי אלייט, התקש: אולי מילר לא היה שם לבר, אבל

חוקת האינטרנט

מאת

ג'ניפר שקבטור¹

L. Lessig Code and other Laws of Cyberspace (New York, 1999)

בספר "קוד ודינים אחרים ברשת" פרופסור לורנס לסיג מציג לקורא ניבוי משפטי מרתק על עתיד התפתחותה של רשת האינטרנט. לסיג בוחן את יחסי-הגומלין המתהדקים בין המשפט לאינטרנט מנקודת-מבט חוקתית, ומתחבט בשאלת התאמתו של המשפט החוקתי לזירה הווירטואלית.

האם האינטרנט הוא חזרה ל"מצב הטבעי" והאגרסיבי שבו כל משתמש רשאי לנהוג כאוות נפשו ללא כל מגיפה חוקית? מצב שבו לא ניתן להסדיר או לכוון את פעולותיהם של משתמשי האינטרנט, אינן חוקים, אינן רשויות אכיפה ואינן ריבון המנסה לעצב את דפוסי ההתנהגות? שאלה זו מוצגת עוד בתחילת הדרך, ולמרות הסברה הרווחת כי האינטרנט הוא אכן סביבה "חופשית" ובלתי-ניתנת להסדרה, המחבר טוען כי "האנרכיה" הלכאורית הינה פרי החלטותיהם המחושבות של אדריכלי הרשת המוקדמים. אדריכלים אלה הם שיצרו את ה"קוד", שפת האינטרנט המורכבת מאסופת פקודות והוראות שמקשרת בין המשתמש לרשת ומאפשרת לו לעשות פעולות, לתקשר, להביע את רצונותיו וליצור יחסי-גומלין עם סביבת האינטרנט. קוד זה עוצב באופן מגמתי, ואם יגיע לידיים מיומנות, הוא יוכל לשמש לצרכים המגמתיים של מעצביו ולהסדיר את התנהגות המשתמשים גם בעתיד.

לסיג חושש ממגמה זו, ומצליח עד מהרה לשכנע את הקורא כי אמצעי הסדרה מסוג זה הינם תחליף יעיל לכללי האכיפה שהתפתחו במשפט הציבורי הרגיל. דא עקא, אמצעים אלה לא יישמרו בידיהן של רשויות השלטון הדמוקרטיות ולא ישמשו את טובת הכלל, אלא יגיעו לידיים פרטיות, המונעות על-ידי אינטרסים פרטיים ותועלתניים. לטענת המחבר, ללא התערבות חיצונית, יסדיר ה"קוד" את הנעשה ב"מדינת האינטרנט" ואת חיי אזרחיה וייעשה לנחלתם של גורמים בלתי-רצויים כבר בעתיד הנראה לעין: Cyberspace left to itself, will not fulfill [its initial] promise of freedom. Left to itself, cyberspace will become a perfect tool of control. על-מנת למנוע שימוש כזה, לסיג פונה אל המשפט החוקתי. כך, אחת הדוגמות לשימוש במשפט החוקתי ולהסדרה יעילה באמצעים ממשלתיים מוצגת בחלקו השלישי של הספר, שבו נידונים תחומי משפט ספציפיים שאליהם יחדור הקוד בדמותם של דיני ההגנה על חופש הביטוי: בעוד הממשלה אינה יכולה לאכוף במישרין את הערך הקונסטיטוציוני של חופש הביטוי ברשת, באפשרותה להשפיע על שרת, כגון AOL, ולכפות עליו, בחקיקה מתאימה, להסדיר או להגביל ביטויים מסוימים באמצעות הקוד הפנימי שלו.

1 חברת מערכת וסטודנטית למשפטים ומדעי המדינה באוניברסיטת תל-אביב.

שבשיטה, הם מרפרפים בלבד על החלטות השופטים, מציגים כמובן מאליו את נחישות התובע, את צהלותיה של משפחת הקורבן לנוכח אלפי שנות מאסר שנגזרו זה עתה על אדם זה או אחר, את ההתנצלות בהציפה שבאה מאוחר מדי.

אכן, מדע ה-DNA הצליח להביא לידי חשיפתם בפועל של עשרות מקרים של עיוותי דין שגם זכו בתיקון. הספר "חפות ממשית" הולך צעד נוסף, ומשתמש באפקט של הטכנולוגיה לצורך תיעוד מפורט של העיוות. אך עוצמתה הבלתי-מעורערת של הטכניקה סוחפת את המחברים בדהרת זיכוי לוליינית שמדלגת בקלילות על פני מורכבותה של מכונת ההרשעה. אין כמו ודאות מוחלטת כדי להביא לידי שכחת מהותם היומיומית של האכזריות, השטניות והאטימות. וזו, אחרי הכל, היא המפחדה והמעניינת באמת.